

ANALIZA PRELIMINARĂ A IMPACTULUI DE REGLEMENTARE (AIR)

referitor la transpunerea în legislația ce reglementează sectorul electroenergetic a Directivei nr. 2009/72/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 13 iulie 2009 privind normele comune pentru piața internă a energiei electrice și de abrogare a Directivei nr. 2003/54/CE, precum și a Regulamentului (CE) nr. 714/2009 al Parlamentului European și a Consiliului din 13 iulie 2009 privind condițiile de acces la rețea pentru schimburile transfrontaliere de energie electrică și de abrogare a Regulamentului (CE) nr. 1228/2003

INTRODUCERE

Analiza Preliminară a Impactului de Reglementare referitor la armonizarea legislației naționale ce reglementează sectorul electroenergetic cu *acquis*-ul comunitar a fost realizată în conformitate cu prevederile art. 13 din Legea cu privire la principiile de bază de reglementare a activității de întreprinzător, nr. 235/20.07.2006, în vigoare din 01.01.2008 și Metodologia de analiză a impactului de reglementare și de monitorizare a eficienței actului de reglementare, aprobată prin Hotărârea Guvernului nr. 1230/24.10.2006.

AIR în cauză cuprinde argumentarea cu privire la necesitatea operării de modificări în Legea nr. 124 din 23.12.2009, cu privire la energia electrică sau referitor la elaborarea și promovarea unei noi legi care să reglementeze sectorul electroenergetic, în contextul obligațiilor asumate de Republica Moldova privind armonizarea legislației naționale cu *acquis*-ul comunitar și, în special a Directivei nr. 2009/72/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 13 iulie 2009 privind normele comune pentru piața internă a energiei electrice și de abrogare a Directivei nr. 2003/54/CE, precum și a Regulamentului (CE) nr. 714/2009 al Parlamentului European și al Consiliului din 13 iulie 2009 privind condițiile de acces la rețea pentru schimburile transfrontaliere de energie electrică și de abrogare a Regulamentului (CE) nr. 1228/2003 (așa-numitul Pachet Energetic III), prin prisma impactului acesteia asupra activității tuturor participanților pe piața energiei electrice.

I. DEFINIREA PROBLEMEI

1.1. Componenta juridică

Armonizarea legislației Republicii Moldova care reglementează sectorul electroenergetic cu principiile sistemului de drept al Uniunii Europene face parte dintr-un proces mai extins de armonizare a legislației naționale cu *acquis*-ul comunitar, lansat în cadrul implementării angajamentelor asumate de Republica Moldova prin semnarea Acordului de Asociere între Republica Moldova și Uniunea

Europeană și Comunitatea Europeană a Energiei Atomice și statele membre ale acestora¹ (în continuare Acordul de Asociere RM - UE), ratificat de Parlamentul Republicii Moldova prin Legea nr. 112 din 02.07.2014.

Totodată, Republica Moldova este obligată să transpună Pachetul energetic III în calitate de parte semnatară a Tratatului Comunității Energetice². Astfel, pe data de 6 octombrie 2011, Consiliul Ministerial a aprobat Decizia privind transpunerea și implementarea în cadrul Comunității Energetice a Directivei nr. 2009/72/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 13 iulie 2009 privind normele comune pentru piața internă a energiei electrice și de abrogare a Directivei 2003/54/CE, precum și a Regulamentului (CE) nr. 714/2009 al Parlamentului European și al Consiliului din 13 iulie 2009 privind condițiile de acces la rețea pentru schimburile transfrontaliere de energie electrică și de abrogare a Regulamentului (CE) nr. 1228/2003.

De asemenea, este de menționat că Legea nr. 124 din 23.12.2009 cu privire la energia electrică cu completările și modificările ulterioare, transpune principiile Uniunii Europene privind reglementarea sectorului electroenergetic, stabilite în așa-numitul Pachet energetic II (Directiva nr. 2003/54/CE a Parlamentului European și a Consiliului privind normele comune pentru piața internă de energie electrică și Directiva nr. 2005/89/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 18 ianuarie 2006 privind măsurile menite să garanteze siguranța aprovizionării cu energie electrică și investițiile în infrastructură, iar Directiva nr. 2009/72/CE și Regulamentul nr. 714/2009 dezvoltă principiile și regulile stabilite în 2003.

Prin urmare, transpunerea în legislația națională și implementarea principiilor comunitare din pachetul energetic III va contribui la continuarea reformei sectorului electroenergetic, inițiată prin adoptarea Legii cu privire la energia electrică în vigoare și va contribui la instituirea, în perspectivă, a unei piețe de energie electrică concurențiale, în cadrul căreia consumatorii finali vor putea beneficia de dreptul de a li se furniza energie electrică de un furnizor la alegere, la prețuri negociate și rezonabile, în condiții de calitate și de eficiență și cu respectarea principiului securității în aprovizionarea cu energie electrică.

1.2. Elementul analitic

Principii de bază ale Directivei nr. 2009/72/CE și ale Regulamentului (CE) nr. 714/2009

---

¹ *Acordul de Asociere între Republica Moldova pe de o parte și Uniunea Europeană și Comunitatea Europeană a Energiei Atomice și statele membre ale acestora, pe de altă parte - titlul IV, capitolul 14 Cooperarea în sectorul energetic și Anexa VIII la capitolul 14 din titlul IV (Monitorul Oficial, 2014, nr.185-199, art. 442).*

² *Republica Moldova a devenit membru cu drepturi depline a Comunității Energetice după semnarea pe 29 aprilie 2009 a Protocolului de aderare a Republicii Moldova la Tratatul de constituire a Comunității Energetice, ratificat*

normele comune pentru piața internă a energiei electrice și de abrogare a Directivei 2003/54/CE, precum și Regulamentul (CE) nr. 714/2009 al Parlamentului European și al Consiliului din 13 iulie 2009 privind condițiile de acces la rețea pentru schimburile transfrontaliere de energie electrică și de abrogare a Regulamentului (CE) nr. 1228/2003 stipulează clar, că statele membre urmează, ținând seama pe deplin de dispozițiile relevante din Tratat, să stabilească în legislația primară norme comune pentru producerea, transportul, distribuția și furnizarea energiei electrice, precum și dispoziții privind protecția consumatorilor, în vederea îmbunătățirii și integrării piețelor de energie competitive, norme referitoare la organizarea și funcționarea sectorului electroenergetic, accesul deschis la piața energiei electrice, criteriile și procedurile aplicabile cererilor de ofertă și acordării de autorizații și exploatarea sistemelor, obligații de serviciu universal și drepturile consumatorilor de energie electrică, precum și obligațiile privind concurența (a se vedea art. 1 din Directiva și Regulament). În acest scop Regulamentul și Directiva menționate impun transpunerea în legislația națională și implementarea în sistemele electroenergetice ale statelor membre a următoarelor principii, norme și dispoziții de bază:

1. Definirea clară a rolului, obligațiilor și a responsabilităților autorităților competente, precum și a funcțiilor, obligațiilor și a drepturilor operatorului de transport și sistem, ale operatorilor de distribuție, ale producătorilor, ale furnizorilor și ale consumatorilor de energie electrică pentru a garanta siguranța aprovizionării cu energie electrică și buna funcționare a sistemului electroenergetic, precum și pentru a se evita, în același timp, crearea obstacolelor în calea intrării pe piața energiei electrice a noilor participanți, precum și pentru dezvoltarea comerțului liber cu energie electrică între statele membre ale Comunității Energetice și a fluxurilor transfrontaliere. Nu este de neglijat și faptul că standardele și măsurile ce urmează a fi stabilite nu trebuie să impună sarcini excesive și disproporționate participanților la piața energiei electrice și trebuie să fie comparabile cu cerințele unei piețe de energie electrică competitive.

2. Piața internă a energiei electrice trebuie să fie funcțională și să ofere producătorilor stimulente adecvate pentru investiții în noi tehnologii de producere a energiei electrice, inclusiv din surse regenerabile de energie. O piață funcțională ar trebui, de asemenea, să ofere consumatorilor măsuri adecvate pentru promovarea utilizării mai eficiente a energiei electrice, iar siguranța alimentării cu energie electrică trebuie să fie o condiție prealabilă. Pe piața internă a energiei electrice pot exista mai multe tipuri de organizare a pieței, iar măsurile pe care statele membre ar putea să le adopte pentru a asigura condiții de concurență echitabile ar trebui să se bazeze pe cerințe prioritare de interes general.

3. Crearea pieței competitive de energie electrică necesită politici transparente și

nediscriminatorii compatibile cu cerințele unei astfel de piețe. Lipsa unor astfel de politici în diferitele state ale Comunității Energetice sau existența unor diferențe importante între aceste politici ar duce la denaturarea concurenței și pot apărea situații când nu va fi asigurată furnizarea continuă a energiei electrice consumatorilor, obiectiv principal al funcționării sistemelor electroenergetice.

Totodată, pentru a dezvolta concurența pe piața internă a energiei electrice, consumatorii trebuie să fie în măsură să-și aleagă furnizorii și să schimbe furnizorul fără plată, iar consumatorii noncasnici mari să încheie contracte cu mai mulți furnizori pentru a-și asigura consumul de energie electrică.

4. Cu toate acestea, statele membre ar trebui să garanteze posibilitatea contribuției la siguranța alimentării cu energie electrică prin lansarea unei proceduri de ofertare sau a unei proceduri echivalente, în cazul în care capacitatea de producere a energiei electrice asigurată pe baza procedurii de autorizare nu este suficientă. În interesul protecției mediului și al promovării noilor tehnologii tinere, statele membre ar trebui să aibă posibilitatea de a iniția o procedură de ofertare pentru obținerea de noi capacități, pe baza unor criterii transparente. Noile capacități includ, între altele, energie electrică din surse de energie regenerabile și din surse de producere combinată a energiei electrice și termice.

5. La stabilirea regulilor care să asigure concurența este important să se țină cont de specificul sectorului electroenergetic, unde activitatea de transport sau de distribuție a energiei electrice poate fi efectuată doar de întreprinderile care dispun de rețele electrice de transport și de distribuție. Ca urmare, promovarea concurenței pe piața energiei electrice poate fi și trebuie realizată între producătorii și furnizorii de energie electrică care, pentru a putea activa în condiții egale, trebuie să aibă acces nediscriminatoriu la rețelele electrice de transport și de distribuție.

6. Pentru evitarea interferării intereselor întreprinderilor care acordă accesul la rețelele electrice de transport sau de distribuție cu unul dintre producătorii sau furnizorii de energie electrică, este necesar ca acestea să fie independente, în primul rând din punct de vedere decizional, de întreprinderile de producere sau furnizare a energiei electrice. În acest sens pentru a asigura accesul eficient și non-discriminatoriu la rețea este necesar ca rețelele electrice de transport și de distribuție să fie gestionate prin intermediul unor entități distincte din punct de vedere juridic și independent, unde există întreprinderi integrate pe verticală.

Totodată, în cazul existenței întreprinderilor integrate pe verticală, adică a acelor întreprinderi care prestează cel puțin unul din următoarele servicii: transport sau distribuție și producere sau furnizare, asigurarea accesului la rețelele electrice de transport și de distribuție tuturor producătorilor și furnizorilor de energie electrică fără discriminare este dificil de realizat. Aceasta deoarece există riscul ca întreprinderile care gestionează rețelele electrice de transport și de distribuție să acorde tratament preferențial companiilor afiliate, în special sub trei aspecte:

a) operatorul de transport sau de distribuție a energiei electrice ar putea aplica tratament preferențial față de companiile afiliate ce desfășoară activitatea de producere sau de furnizare în raport cu terțe persoane și, astfel, să facă dificilă intrarea pe piață a altor potențiali producători sau furnizori;

b) accesul nediscriminatoriu la informație nu poate fi garantat dacă nu există mijloace efective pentru a nu permite operatorului de transport sau de distribuție să divulge întreprinderilor de producție sau furnizare a energiei electrice din cadrul companiilor integrate informația sensibilă din punct de vedere comercial.

c) operatorii de transport sau distribuție din cadrul companiilor integrate nu sunt motivați să efectueze investiții pentru dezvoltarea rețelelor electrice în interesul tuturor participanților la piață energiei electrice și, astfel, vor restrânge participarea noilor producători sau furnizori de energie electrică pe piața energiei electrice. Mai mult, deciziile companiilor integrate pe verticală tind să fie bazate pe nevoile companiilor afiliate și nu sunt interesate în a dezvolta interconexiunile sau capacitățile de import, împiedicând, astfel, concurența în detrimentul pieței interne.

7. Separarea proprietății, care implică desemnarea proprietarului rețelei ca operator de sistem și independența față de orice interese legate de furnizare și producere, reprezintă cu certitudine o modalitate eficace și sigură de soluționare a conflictului de interese inerent și de a garanta siguranța alimentării cu energie electrică. În cadrul separării proprietății, trebuie să se garanteze că aceeași persoană sau aceleași persoane nu au dreptul de a exercita controlul asupra unei întreprinderi de producție sau de furnizare și, în același timp, de a exercita controlul sau vreun drept asupra unui operator de transport și de sistem sau asupra vreunui sistem de transport. În mod reciproc, controlul asupra unui sistem de transport sau asupra unui operator de transport și de sistem ar trebui să excludă posibilitatea exercitării controlului sau a unui drept asupra unei întreprinderi de producție sau de furnizare.

8. Punerea în aplicare a separării efective ar trebui să respecte principiul nediscriminării dintre sectorul public și cel privat. În acest scop, aceeași persoană nu ar trebui să aibă posibilitatea de a exercita controlul sau orice drept, încălcând normele de separare a proprietății sau opțiunea operatorului de sistem independent, în mod exclusiv sau în comun, asupra alcătuirii, votului sau a deciziei atât ale administratorilor operatorilor de transport și de sistem sau ale sistemelor de transport, cât și ale administratorilor întreprinderilor de producție sau de furnizare. În ceea ce privește separarea proprietății și opțiunea operatorului de sistem independent, cu condiția ca statul membru în cauză să poată demonstra respectarea acestei cerințe, ar putea exista două organisme publice de control separate care să poată controla activitățile de producere și furnizare, pe de o parte, și activitățile legate de transport, pe de altă parte.

Mai mult, orice sistem de separare trebuie să reușească să elimine orice conflict de interese

între producători, furnizori și operatorii de transport și de sistem, în vederea creării de stimulente pentru investițiile necesare și a garantării accesului noilor operatori pe piață, în baza unui regim de reglementare transparent și eficient și nu ar trebui să creeze un regim de reglementare excesiv de costisitor pentru autoritățile de reglementare naționale.

9. Un element principal în ceea ce ține de activitatea operatorului de transport și de sistem este obligațiunea impusă statelor membre referitor la desemnarea și certificarea acestuia în conformitate cu procedura stabilită în Directivă, cu notificarea ulterioară, fără întârziere, a Comisiei, precum și referitor la monitorizarea operatorului de transport și de sistem de către autoritățile naționale de reglementare.

10. În ceea ce privește operatorii de distribuție, separarea din punct de vedere juridic a acestora va contribui la crearea unei piețe competitive, în special prin prevenirea subvenționărilor încrucișate, asigurarea accesului utilizatorilor la rețea și procedura transparentă de racordare. Astfel, pentru a se asigura independența operatorilor de distribuție, se impune separarea acestora din punct de vedere juridic de producătorii și de furnizorii de energie electrică. Totodată, în conformitate cu Directiva, în activitatea operatorilor sistemului de distribuție, trebuie să fie aplicate criteriile minime, precum:

a) persoanele cu funcție de conducere ale unui operator de distribuție nu pot face parte din structurile întreprinderii integrate din domeniul energiei electrice, care răspunde, direct sau indirect, de gestionarea zilnică a activităților de producere, distribuție și furnizare a energiei electrice;

b) trebuie luate măsurile corespunzătoare pentru a asigura faptul că interesele profesionale ale persoanelor cu funcție de conducere ale operatorului de distribuție sunt luate în considerare astfel încât aceste persoane să aibă posibilitatea de a acționa independent;

c) operatorul de distribuție trebuie să aibă competențe efective de luare a deciziilor, independent de întreprinderea integrată din domeniul energiei electrice, în ceea ce privește elementele active necesare pentru exploatarea, întreținerea sau dezvoltarea rețelei. Pentru a îndeplini aceste atribuții, operatorul de distribuție are la dispoziție resursele necesare, inclusiv resursele umane, tehnice, fizice și financiare. Aceasta nu ar trebui să împiedice existența unor mecanisme de coordonare adecvate prin care să se asigure protejarea drepturilor societății-mamă de supraveghere economică și cele de supraveghere a gestionării, în ceea ce privește rentabilitatea activelor unei filiale. În special, această prevedere permite societății-mamă să aprobe planul financiar anual sau orice instrument echivalent al operatorului de distribuție și să stabilească limitele generale ale nivelului de îndatorare a filialei sale. În schimb, această prevedere nu permite societății-mamă să dea instrucțiuni cu privire la exploatarea zilnică, nici cu privire la deciziile individuale referitoare la construirea sau modernizarea liniilor electrice de distribuție, care nu depășesc condițiile stabilite în

planul financiar aprobat sau în oricare alt instrument echivalent;

d) operatorul de distribuție trebuie să stabilească un program de conformitate, care va conține măsurile luate pentru a garanta excluderea practicilor discriminatorii și asigură monitorizarea adecvată a respectării acestui program. Programul de conformitate trebuie să cuprindă obligațiile specifice impuse angajaților pentru realizarea acestui obiectiv. Persoana sau organismul care răspunde de monitorizarea programului de conformitate, agentul de conformitate al operatorului de distribuție, trebuie să prezinte autorității de reglementare un raport anual cu privire la măsurile adoptate și acest raport se publică. Agentul de conformitate al operatorului de distribuție urmează să fie complet independent și să aibă acces la toate informațiile operatorului de distribuție sau ale oricărei întreprinderi afiliate, care sunt necesare în vederea îndeplinirii atribuțiilor sale.

11. Ținând cont de rolul operatorului de transport și de sistem și al operatorilor de distribuție în dezvoltarea rețelelor electrice de transport și a rețelelor electrice de distribuție, întru asigurarea siguranței aprovizionării cu energie electrică, este necesar ca să fie stabilită în mod neechivoc în legislația națională obligațiunea operatorilor de rețea să elaboreze și să implementeze planuri de dezvoltare pentru medie și lungă durată în baza pronosticului cererii de energie electrică.

12. Pentru a garanta disponibilitatea informațiilor necesare terților și investitorilor în infrastructura electroenergetică, trebuie să fie publicate măsurile adoptate pentru menținerea echilibrului între ofertă și cerere, pentru ca investitorii reali și potențiali în instalațiile de generare a energiei electrice și consumatorii să poată lua decizii adecvate.

13. De asemenea, siguranța alimentării cu energie electrică este de o importanță vitală pentru dezvoltare, precum și pentru încurajarea concurenței pe piața internă. În acest scop, interconexiunile transfrontaliere ar trebui dezvoltate în continuare pentru a asigura alimentarea cu energie electrică din toate sursele, la cele mai competitive prețuri, atât pentru consumatori, cât și pentru sectorul industrial, iar în scopul garantării concurenței și pentru garantarea furnizării de energie electrică la cel mai competitiv preț, statele membre și autoritățile de reglementare naționale ar trebui să faciliteze accesul transfrontalier pentru noii furnizori de energie electrică, provenită din diferite surse, precum și pentru noii producători de energie electrică.

14. Operatorii de transport și de sistem trebuie să promoveze acorduri operaționale, în vederea asigurării unei gestionări optime a rețelei, precum și dezvoltarea schimburilor de energie electrică, alocarea coordonată de capacitate transfrontalieră, prin soluții nediscriminatorii, bazate pe mecanismele pieței, acordând o atenție deosebită licitațiilor implicite pentru alocarea capacităților, precum și integrarea mecanismelor de echilibrare.

15. Întru asigurarea fără discriminare a accesului producătorilor și furnizorilor la rețelele de distribuție, Directiva nr. 2009/72/CE instituie exigențe similare pentru operatorii de transport și pentru

operatorii de distribuție privind asigurarea accesului la rețea al tuturor utilizatorilor de sistem fără discriminare, precum și referitor la asigurarea respectării datelor confidențiale ale participanților la piața energiei electrice, obținute de operatorii de transport și de sistem și de operatorii de distribuție în legătură cu îndeplinirea funcțiilor sale.

16. În cazul în care se utilizează un sistem de distribuție închis, pentru a se asigura eficiența optimă a furnizării integrate de energie electrică, fapt ce implică necesitatea aplicării de standarde specifice de exploatare sau în cazul în care un sistem de distribuție închis este menținut în principal pentru a fi utilizat de către proprietarul sistemului, ar trebui să fie posibil ca operatorul de distribuție să fie scutit de obligațiile care ar reprezenta o sarcină administrativă inutilă din cauza naturii speciale a relației dintre operatorul de distribuție și utilizatorii sistemului. Platformele industriale, comerciale sau de servicii comune, precum clădirile aparținând garilor, aeroporturile, spitalele, campingurile mari cu facilități integrate sau platformele industriale chimice, pot cuprinde sisteme de distribuție închise datorită caracterului specializat al operațiunilor acestora.

17. Pentru a asigura accesul efectiv la piața energiei electrice tuturor participanților la piață, inclusiv noilor intrați, este necesară crearea unor mecanisme de echilibrare nediscriminatorii și care să reflecte costurile. În acest sens, accesul la piață trebuie să fie realizat prin crearea unor mecanisme de piață transparente pentru furnizarea și cumpărarea de energie electrică, necesare în vederea echilibrării. În absența unei piețe lichide, autoritățile de reglementare naționale ar trebui să joace un rol activ pentru a garanta faptul că tarifele de echilibrare sunt nediscriminatorii și reflectă costurile. În același timp, ar trebuie oferite stimulente adecvate pentru a echilibra intrările și ieșirile de energie electrică și pentru a nu periclita sistemul. Operatorii de transport și de sistem ar trebui să faciliteze participarea consumatorilor și a intermediarilor care reunesc mai mulți consumatori pe piețele de energie și de echilibrare.

18. Piața internă a energiei electrice suferă din pricina lipsei de lichiditate și de transparență, ceea ce împiedică alocarea eficientă a resurselor, operațiunile de acoperire în vederea limitării riscurilor și pătrunderea de noi investitori pe piața energiei electrice. Astfel, este necesară crearea premiselor necesare pentru promovarea concurenței pe piața energiei electrice prin facilitarea integrării de noi centrale electrice, fapt care va contribui și la siguranța alimentării cu energie electrică. și pentru a asigura. Totodată, încrederea în piață, lichiditatea acesteia și numărul de participanți pe piață trebuie să crească, fiind necesară în acest scop creșterea supravegherii exercitate de autoritățile de reglementare asupra întreprinderilor active în sectorul electroenergetic.

19. În vederea instituirii unei piețe interne a energiei electrice, statele membre ar trebui să promoveze integrarea piețelor lor naționale în piețe regionale și cooperarea între operatorii de transport și de sistem la nivelul Comunității și la nivel regional, încorporând și sistemele izolate care formează

insule de energie electrică. Astfel, aspectele legate de reglementarea interconexiunilor transfrontaliere și a piețelor regionale ar trebui să constituie una din funcțiile de bază ale autorităților de reglementare, în strânsă cooperare cu Agenția pentru cooperarea autorităților de reglementare din domeniul energiei, atunci când este cazul.

20. Orice autoritate competentă desemnată a statelor membre, inclusiv autoritățile de reglementare, au drept de acces la evidențele contabile ale întreprinderilor electroenergetice. Întreprinderile electroenergetice, indiferent de forma de proprietate sau de forma juridică, întocmesc, supun spre auditare și publică evidențele lor contabile anuale, conform normelor de drept național. În evidențele lor contabile, întreprinderile electroenergetice țin conturi separate pentru fiecare dintre activitățile de transport și de distribuție, astfel cum li s-ar cere să facă dacă activitățile respective ar fi desfășurate de întreprinderi separate, în vederea evitării discriminărilor, a subvențiilor încrucișate și a denaturării concurenței. De asemenea, întreprinderile țin evidențe contabile, care pot fi consolidate, pentru alte activități din sectorul energiei electrice care nu au legătură cu transportul sau cu distribuția. Veniturile din proprietatea asupra sistemului de transport sau de distribuție se menționează în evidențele contabile. După caz, întreprinderile au conturi consolidate pentru alte activități din afara domeniului energiei electrice. Conturile interne cuprind un bilanț și un cont de profit și de pierderi pentru fiecare activitate în parte.

21. În conformitate cu Directiva este necesar ca autoritățile de reglementare din domeniul energetic să poată lua decizii privind ansamblul aspectelor relevante legate de reglementare, pentru a asigura funcționarea corespunzătoare a pieței interne a energiei electrice și să fie pe deplin independente față de orice alte interese publice sau private. Aceasta nu exclude controlul judiciar și exercitarea controlului parlamentar, în conformitate cu dreptul constituțional al statelor membre.

22. Autoritățile de reglementare ar trebui să aibă posibilitatea de a stabili sau de a aproba tarifele sau metodele de calcul al tarifelor, în baza propunerilor operatorului de transport și de sistem sau a operatorilor de distribuție sau în baza unei propuneri agreeate de operatorii de rețea și de utilizatorii de sistem. La îndeplinirea atribuțiilor respective, autoritățile de reglementare ar trebui să se asigure de faptul că tarifele de transport și de distribuție sunt nediscriminatorii și reflectă costurile și ar trebui să țină cont de costurile de rețea marginale evitate pe termen lung, ca urmare a producerii distribuite și a măsurilor de gestionare a cererii.

23. Totodată, autoritățile de reglementare trebuie să fie împuternicite să emită decizii obligatorii pentru întreprinderile electroenergetice, precum și să impună sancțiuni efective, proporționale și cu efect de descurajare a întreprinderilor electroenergetice care nu își respectă obligațiile sau să propună unei instanțe competente să impună astfel de sancțiuni întreprinderilor respective. Autorităților de reglementare ar trebui să li se confere și puterea de a decide, independent de aplicarea normelor în

materie de concurență, cu privire la măsurile corespunzătoare care să garanteze beneficii clienților prin intermediul promovării unei concurențe efective, necesare unei funcționări corespunzătoare a pieței interne a energiei electrice. Autoritățile de reglementare din domeniul energiei ar trebui, de asemenea, să aibă competența să contribuie la asigurarea de standarde ridicate ale serviciului universal și public, în conformitate cu principiile legate de deschiderea pieței, la protecția consumatorilor vulnerabili și la asigurarea unei eficiențe depline a măsurilor de protecție a consumatorilor.

24. La îndeplinirea atribuțiilor de reglementare, autoritățile de reglementare naționale, în strânsă cooperare cu Agenția pentru Cooperarea Autorităților de Reglementare din Domeniul Energiei, cu autoritățile de reglementare ale altor state membre și cu Comisia, trebuie să întreprindă toate măsurile rezonabile în vederea realizării obiectivelor privind promovarea a unei piețe interne a energiei electrice sigure, competitive și durabile din punct de vedere al mediului, precum și a unei deschideri efective a pieței în beneficiul tuturor consumatorilor și furnizorilor din Comunitate, precum și în scopul garantării condițiilor adecvate pentru funcționarea eficientă și sigură a rețelelor electrice. De asemenea, autoritățile de reglementare trebuie să ia măsuri pentru: a) dezvoltarea, în cadrul Comunității, a unor piețe regionale competitive și funcționale, b) pentru eliminarea restricțiilor privind comerțul cu energie electrică între statele membre, inclusiv să ia măsuri menite să asigure dezvoltarea unor capacități transfrontaliere de transport corespunzătoare, precum și dezvoltarea unor sisteme sigure, fiabile, eficiente și nediscriminatorii, orientate către consumator, c) pentru promovarea eficienței energetice și a producerii energiei electrice din surse regenerabile de energie, precum și a producerii distribuite, d) pentru facilitarea accesului la rețea al noilor capacități de producție, în special prin eliminarea obstacolelor care ar putea împiedica accesul noilor intrați pe piață și al producătorilor de energie electrică din surse regenerabile, e) pentru garantarea acordării de stimulente corespunzătoare operatorilor de rețea și utilizatorilor de sistem, f) pentru garantarea unor avantaje consumatorilor de pe urma funcționării eficiente a piețelor interne, g) pentru promovarea concurenței, h) pentru asigurarea atingerii unor standarde ridicate ale serviciului universal și public în legătură cu furnizarea energiei electrice și în legătură cu asigurarea protecției consumatorilor.

25. Orice armonizare a competențelor autorităților de reglementare naționale ar trebui să includă competența acestora de a prevedea stimulente pentru întreprinderile electroenergetice, de a impune sancțiuni eficace, proporționale și cu efect de descurajare a întreprinderilor electroenergetice sau de a propune ca o instanță competentă să impună astfel de sancțiuni. În plus, autoritățile de reglementare ar trebui să aibă competența de a solicita informații relevante de la întreprinderile electroenergetice, de a întreprinde investigații adecvate și suficiente, precum și de a soluționa litigiile.

26. Unul din obiectivele fundamentale ale Directivei este și protecția drepturilor și a intereselor consumatorilor. Astfel, consumatorii de energie electrică trebuie să aibă posibilitatea de a beneficia de

garanții caracteristice unui serviciu public garantat, în special în ceea ce privește securitatea furnizării energiei electrice la parametri de calitate bine definiți și la tarife rezonabile și transparente, precum și sub aspectul creării de premise care să dea posibilitate consumatorilor de a alege furnizorul de energie electrică. Existența unor căi de soluționare a litigiilor eficace și accesibile tuturor reprezintă garanția unei mai mari protecții a consumatorilor. Totodată, statele membre ar trebui să instituie proceduri rapide și eficiente de gestionare a plângerilor.

27. Consumatorii ar trebui să aibă la dispoziție informații clare și inteligibile cu privire la drepturile lor în raport cu întreprinderile electroenergetice. Drepturile actuale ale consumatorilor trebuie să fie consolidate și garantate și ar trebui să includă o mai mare transparență. Protecția consumatorilor ar trebui să garanteze că toți consumatorii din spațiul comunitar extins beneficiază de o piață competitivă.

28. Sectoarele industriale și comerciale, inclusiv întreprinderile mici și mijlocii, precum și toți cetățenii care beneficiază de avantajele economice ale pieței interne, ar trebui să poată beneficia de un nivel înalt de protecție, iar consumatorii casnici și întreprinderile mici, trebuie să aibă posibilitatea de a beneficia de garanții specifice serviciului public, în special în ceea ce privește siguranța alimentării și tarifele rezonabile, din motive de echitate, competitivitate și, indirect, pentru crearea de locuri de muncă. Consumatorii în cauză ar trebui să beneficieze, de asemenea, de posibilitatea de a alege, de echitate, de reprezentare și de mecanisme de soluționare a litigiilor.

29. Cu privire la obligațiile de serviciu public, Directiva precizează că acestea pot ține de securitatea furnizării energiei electrice, inclusiv de securitatea aprovizionării, de regularitate, de calitate și de prețul furnizărilor, precum și de protecția mediului, inclusiv eficiența energetică și protecția climei. Stabilirea de reguli care să permită atingerea obiectivului precizat ține de competența fiecărui stat, iar regulile trebuie să fie clare, transparente și nediscriminatorii.

Evaluarea comparativă a Legii nr. 124 din 23.12 2009 cu privire la energia electrică, în vigoare la data elaborării AIR, cu prevederile Directivei nr. 2009/72/CE și ale Regulamentului (CE) nr. 714/2009.

După cum am menționat, atât Directiva nr. 2009/72/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 13 iulie 2009, precum și Legea Republicii Moldova nr. 124 din 23.12.2009, cu privire la energia electrică, în mare parte, sunt bazate pe principiile, normele și obiectivele Directivei nr. 2003/54/CE. Totodată, Directiva nr. 2009/72/CE are ca scop îmbunătățirea mecanismelor de funcționare a piețelor de energie electrică în vederea integrării acestora într-o piață de energie electrică competitivă, prin stabilirea de noi norme comune, de dispoziții și proceduri menite să asigure

înlăturarea obstacolelor existente în calea vânzării de energie electrică în condiții de egalitate, fără discriminare, precum și prin soluționarea problemelor și a neînțelegerilor apărute în perioada implementării Directivei nr. 2003/54/CE. Astfel, în conformitate cu pct. 4 din Preambulul Directivei nr. 2009/72/CE, în unele state comunitare care fac parte din piața comună a Uniunii Europene lipsesc prevederi clare referitor la accesul nediscriminatoriu la rețelele electrice³, precum și cu privire la funcțiile de monitorizare ale autorității de reglementare. Totodată, pachetul energetic II descrie insuficient prevederile referitor la transparență pe piața comună de energie electrică.

În acest context, pentru transpunerea în legislația națională a prevederilor Directivei nr. 2009/72/CE, evident că este necesar, în primul rând, de a evalua în ce măsură prevederile Legii nr. 124 din 23.12.2009 cu privire la energia electrică corespund Directivei nr. 2009/72/CE.

Efectuând o astfel de evaluare autorii prezentei AIR au identificat, că din 51 de articole ale Directivei nr. 2009/72/CE, 15 articole nu sunt aplicabile sau nu este necesar să fie transpuse în lege (este vorba de articolele care sunt destinate statelor membre ale Uniunii Europene, care reglementează operatorul de transport independent, operatorul de sistem independent, procedurile de derogare, de abrogare, de intrare în vigoare, destinatari individuali, etc.), 4 articole sînt transpuse integral, iar celelalte 32 de articole sînt transpuse doar parțial sau nu sînt transpuse deloc. În total, din 218 dispoziții (prevederi) din Directivă și Anexa la aceasta, pe deplin în legislația națională sînt transpuse doar 79 dispoziții (36%), iar celelalte 139 (64%) sînt transpuse doar parțial sau nu sînt transpuse deloc. De menționat este și faptul că în legislația națională actualmente există și unele prevederi, care chiar sînt incompatibile cu prevederile Directivei nr. 2009/72/CE.

Cu privire la transpunerea Regulamentului (CE) nr. 714/2009 s-a constatat că, din totalul de 26 de articole, 13 articole nu necesită a fi transpuse în legislația primară sau nu sînt aplicabile pentru Republica Moldova. Din celelalte 13 articole în legislația primară nici un articol nu este transpus integral, iar parțial doar 5 articole. Din totalul de 36 de dispoziții din Regulament, sînt transpuse integral doar 3 dispoziții, 5 dispoziții sunt transpuse parțial, iar celelalte 28 (77,8%) nu sunt transpuse. De asemenea nu sînt transpuse în legislația primară și prevederile din Anexa 1 la Regulamentul menționat, care, tot urmează a fi transpuse în legislația primară, precum și cea secundară, printr-un Regulament aprobat de Agenția Națională pentru Reglementare în Energetică.

De menționat și că pentru a evalua legislația primară, în contextul transunerii Directivei nr. 2009/72/EC și a Regulamentului (CE) nr. 714/2009, Republica Moldova a beneficiat de asistență

---

³ În contextul celor expuse, autorii prezentei AIR propun dezvoltarea în Proiectul legii cu privire la energie electrică în redacție nouă, a prevederilor cu privire la racordare. Astfel, la nivel de lege urmează a fi prevăzut în mod expres că în contextul racordării la rețelele electrice operatorii de rețea urmează să respecte prevederile unui regulament privind racordarea și utilizarea rețelelor electrice care va institui reguli clare și neechivoce nu numai pentru racordarea instalațiilor electrice ale consumatorilor finali ci și ale centralelor electrice.

tehnică pentru implementarea Programului de susținere a politicilor sectoriale: „Asistența pentru reforma sectorului energetice” (TA-SPSP Energy) , în cadrul programului Uniunii Europene. În baza rezultatelor analizei efectuate de experții acestui program, potrivit Raportului D-AT1 „ Evaluarea Legii cu privire la energia electrică și a Legii cu privire la energetică pentru transpunerea Directivei nr. 2009/72/EC și a Regulamentului (CE) 714/2009” , s-a ajuns la aceeași concluzie precum că Directiva nr. 2009/72/CE este transpusă în Legea cu privire la energie electrică doar parțial, deoarece unele dispoziții ale Directivei lipsesc sau sînt transpuse doar parțial, iar unele dispoziții sînt incompatibile cu Directiva respectivă și anume:

1. Normele privind impunerea obligațiilor de serviciu public și elementele principale de protecție ale consumatorului sunt prezente în lege, dar lipsesc unele măsuri de protecție a consumatorului.

2. Una dintre problemele nesoluționate ține de alegerea modelului de separare pentru operatorul sistemului de transport și de sistem, care trebui să fie aplicat în Moldova (separarea proprietății, operatorul de transport independent sau operatorul de sistem independent).

3. Procedurile de certificare pentru operatorul de transport și de sistem lipsesc.

4. Sarcinile operatorului de transport și de sistem și ale operatorilor de distribuție în mare măsură sînt compatibile cu Directiva, însă unele lipsesc.

5. Regulile privind accesul la rețea includ referiri la conectare la rețea, pe când în conformitate cu Directiva și *acquis-ul* relevant al UE, noțiunile de „acces” și „racordare” trebuie percepute ca fiind concepte distincte.

6. În normele care reglementează piețele cu amănuntul și protecția consumatorului în sensul Anexei I din Directivă lipsesc unele elemente.

7. Autoritatea națională de reglementare (în continuare ANRE) este independentă în activitatea de zi cu zi de deciziile Guvernului și de interesele comerciale. ANRE dispune de competențe semnificative. Astfel, de exemplu aceasta este abilitată să aprobe tarife și norme, atât norme tehnice cât și normele pieței, să monitorizeze deținătorii de licențe și are un anumit rol în protecția consumatorilor. Cu toate acestea, aparent există deficiențe substanțiale cu privire la Pachetul Energetic III, în special în domeniul monitorizării și aplicării. Monitorizarea participanților nelicențiați nu este prevăzută în Legea nr. 124/23.12.2009, lipsesc competențele care ar asigura (impune) respectarea mai multor norme, spre exemplu, a normelor de securitate și de fiabilitate, precum și care ar permite eliminarea subvenționării încrucișate. Monitorizarea cerințelor privind protecția consumatorilor este incompletă, nu există obligația de stimulare pentru eficiență, precum și multe alte drepturi care trebuie

să fie acordate autorității de reglementare, precum cooperarea cu autoritatea de reglementare a piețelor financiare sau dreptul de a impune sancțiuni. Dacă vor fi aplicate modelele operatorului de sistem independent sau ale operatorului de transport independent, autorității de reglementare vor trebui să-i fie acordate mult mai multe drepturi și competențe. De asemenea, dispozițiile privind cooperarea în reglementare la nivel internațional și regional sunt insuficient acoperite, de exemplu, în domeniul protecției informațiilor confidențiale care urmează a fi schimbate între autoritățile naționale de reglementare.

8. Condițiile de licențiere definite în Legea cu privire la energia electrică implică prezența juridică în Moldova, prin înregistrare în Moldova, a furnizorului care participă pe piața en gros (art. 16, (2), lit. (a) din Lege). Aceasta este incompatibil cu prevederea explicită din Directivă privind posibilitatea furnizării către clienți din orice țară a Comunității. În plus, în funcție de experiența unor state membre ale UE, de exemplu Slovenia, obligația de a fi titular de licență este un factor de descurajare pentru participarea la piața *en-gros* și, prin urmare, poate inhiba dezvoltarea și lichiditatea acesteia.

9. Conceptul de “subconsumator” este incompatibil cu Directiva menționată. Articolul 47, alineat (2) din Legea cu privire la energie electrică limitează drepturile așa-numitor subconsumatori. Aceasta este o soluție foarte specifică, incompatibilă cu Directiva. Subconsumatorul este definit într-un mod care este legat de instalații, dar nu precizează dacă este un consumator final sau nu. Totodată, articolul 43, alin. (3) din Lege exclude livrarea către subconsumator din furnizare. În afară de aceasta, consumatorul final este limitat în dreptul lui de revânzare către un subconsumator prin consimțământul furnizorului său. Livrarea către orice persoană fizică sau juridică, cu excepția cazurilor când aceasta se face în scopuri doar de transport fizic, trebuie înțeleasă ca furnizare. Subconsumatorul, în mod evident, este un fel de consumator final. Orice consumator final trebuie să fie numit ca atare și trebuie să i se acorde drepturile minime, inclusiv dreptul de a alege furnizorul și de acces la rețea publică.

10. Potrivit art. 46, alin. (9) din Legea cu privire la energie electrică, drepturile și obligațiile consumatorului casnic sînt definite pentru o persoană și sunt extinse asupra tuturor membrilor familiei lui (ei), care locuiesc împreună. Dintr-un punct de vedere, protecția consumatorului este extinsă aici asupra tuturor membrilor familiei, ceea ce este compatibil cu Directiva. Pe de altă parte, legea nu definește noțiunea de membru de familie al consumatorului casnic și nu limitează drepturile și obligațiile care se extind asupra acestora, fapt care este incompatibil cu Directiva. Astfel, cel puțin următoarele drepturi trebuie să fie excluse sau limitate: (i) cine poate rezilia contractul de furnizare (conform legii, orice membru rezident al familiei poate face acest lucru fără limitări), și (ii) cine poate încheia un contract pentru un punct de consum ne-comercial, în care nu sunt rezidenți, dacă apare un astfel de caz. Mai mult, drepturile și obligațiile potențialilor locatari ai casei care nu sunt membri ai

familiei trebuie, de asemenea, să fie definite pentru a nu-i discrimina. Situațiile în care membrii familiei pot încheia sau pot rezilia contracte de furnizare în mod independent de alți membri ai familiei pot duce la denaturarea pieței sau chiar la dereglarea acesteia, ceea ce este incompatibil cu Directiva.

Cu privire la transpunerea Regulamentului (CE) nr. 714/2009, este de menționat că o parte din prevederile acestuia urmează a fi transpuse în legislația primară, iar o parte printr-un regulament aprobat de ANRE.

Propunerile pentru transpunerea în legislația națională a Directivei nr. 2009/72/CE și a Regulamentului (CE) nr. 714/2009

Conform celor menționate anterior, problema privind transpunerea în legislația națională a prevederilor Directivei nr. 2009/72/CE și a Regulamentului (CE) nr. 714/2009 a fost discutată și în cadrul ședinței atelierului de lucru din 11.06.2014, organizat de Ministerul Economiei, cu participarea experților Secretariatului Comunității Energetice, a experților Agenției pentru cooperarea autorităților de reglementare în domeniul energetic (ACER), a experților TA-SPSP Energy, a experților USAID, a reprezentanților Ministerului Economiei, a reprezentanților ANRE, precum și a reprezentanților întreprinderilor electroenergetice. De asemenea, această problemă a fost examinată și în cadrul ședințelor grupului de lucru, organizat de Ministerul Economiei în perioada 14-18 iulie 2014, cu participarea experților și a reprezentanților instituțiilor și a întreprinderilor enumerate mai sus.

Ca urmare, după examinarea prevederilor Directivei și ale Regulamentului, precum și după evaluarea legislației naționale existente, s-au evidențiat două opțiuni posibile și anume:

Opțiunea 1: Completarea și modificarea Legii nr.124 din 23.12.2009 cu privire la energia electrică. Pentru a realiza această opțiune, în primul rând este necesar de a suplini legea cu noile dispoziții, reieșind din prevederile Directivei și ale Regulamentului ce urmează a fi transpuse, prevederi care actualmente lipsesc în Legea cu privire la energia electrică și care, conform unei analize preliminare, sînt destul de numeroase.

În al doilea rând, după cum s-a indicat mai sus, în legea existentă unele dispoziții sunt incompatibile cu Directiva și necesită de a fi corectate sau excluse.

În al treilea rând, în legea existentă o bună parte din prevederile Directivei sunt transpuse doar parțial. De aceea acestea necesită de a fi suplinite, modificate, concretizate sau chiar reformulate.

În al patrulea rând, în legea existentă unele formulări sunt expuse doar în linii generale și necesită de a fi suplinite, expuse mai clar și explicit.

De asemenea, este necesar de a modifica și structura legii, pentru a exclude expunerea prevederilor ce reglementează raporturi juridice similare în diferite articole ale legii.

Toți acești factori, precum și necesitatea transunerii în lege și a dispozițiilor din

Regulamentul (CE) nr. 714/2009, duc la complicarea esențială a procesului de analiză, examinare și elaborare a unui proiect de lege care să modifice și să completeze legea existentă. Mai mult, un astfel de proiect de lege va determina modificarea substanțială a majorității articolelor din Legea 124 din 23.12.2009 (în proporție de circa 70-80 %).

Opțiunea 2: Elaborarea și promovarea Proiectului legii cu privire la energia electrică, în redacție nouă. Elaborarea unui nou Proiect de lege cu privire la energia electrică va da posibilitatea de crea o nouă structură a legii, de a respecta mai bine limbajul, principiile și cerințele Directivei nr. 2009/72/CE și ale Regulamentului (CE) nr. 714/2009. Totodată, în contextul celor expuse elaborarea și promovarea legii cu privire la energia electrică în redacție nouă implică eforturi mai puține pentru autori (în comparație cu elaborarea și promovarea unui proiect de modificare), iar textul legii va fi mai inteligibil și, prin urmare, nu vor apărea probleme la interpretarea legii.

Astfel, în urma analizelor, evaluărilor și a consultărilor efectuate, precum și luând în considerație proiectul de lege elaborat și recomandat de Secretariatul Comunității Energetice, ca un model pentru elaborarea legilor naționale, s-a convenit că, pentru transpunerea Directivei nr. 2009/72/CE și a Regulamentului (CE) nr. 714/2009, este necesar de optat pentru elaborarea și promovarea unui Proiect de lege cu privire la energia electrică, în redacție nouă.

Acest Proiect de lege se va baza pe proiectul de lege – model, propus de Secretariatului Comunității Energetice, luând ca nucleu prevederile Legii nr.124 din 23.12.2009 cu privire la energia electrică, cu modificările și completările ulterioare, precum și reieșind din situația reală de dezvoltare a pieței energiei electrice și ținând cont de necesitatea de a exclude obstacolele apărute în rezultatul implementării Legii nr.124 din 23.12.2009.

Astfel, Proiectul legii cu privire la energia electrică, în redacție nouă, va avea următoarele caracteristici:

1. Noua lege va avea o altă structură , bine definită, care va da posibilitatea ca dispozițiile legii să fie ușor de înțeles, bazate pe principiile, normele și prevederile corespunzătoare Directivei nr. 2009/72/CE și Regulamentului (CE) nr. 714/2009.

2. Noul proiect de lege va conține atât dispoziții din Legea cu privire la energia electrică în vigoare, precum și noi dispoziții impuse de legislație comunitară, precum și de necesitatea soluționării problemelor sau a eliminării multiplelor interpretări, care au apărut la aplicarea Legii nr.124 din 23.12.2009, cu privire la energia electrică.

3. Vor fi introduse peste 20 de noțiuni noi, utilizate în legislația comunitară, precum sunt noțiunile de: *certificare, consumator mic, consumator vulnerabil, contract de furnizare a energiei electrice, furnizare de serviciu universal, , întreprindere electroenergetică integrată, , operatorul pieței energiei electrice, participant al pieței energiei electrice, piața centralizată a energiei*

electrice, piața energiei electrice a zilei următoare, piața energiei electrice pe parcursul zilei, piața energiei de echilibrare, piața contractelor bilaterale, sistem de distribuție închis, etc., precum și se vor concretiza sau modifica unele noțiuni din legea în vigoare.

4. În conformitate cu prevederile Directivei și ale Regulamentului, ce urmează a fi transpuse, precum și reieșind din recomandările Secretariatului Comunității Energetice, în noul proiect de lege se vor concretiza și extinde competențele Guvernului și ale organului central de specialitate al administrației publice în domeniul energiei cu privire la: stabilirea direcțiilor prioritare și a politicilor de stat în domeniul electroenergetic, asigurarea creării premiselor de dezvoltare și de funcționare durabilă a sectorului electroenergetic, impunerea întreprinderilor electroenergetice, în interesul economic general, a obligațiilor de serviciu public, desemnarea operatorului pieței energiei electrice, aprobarea planului de acțiuni pentru situații excepționale, stabilirii mecanismelor, a schemelor de sprijin și a stimulentei pentru promovarea eficienței energetice, producerea energiei electrice din surse regenerabile de energie și prin cogenerare de înaltă eficiență, precum și privind procedura de monitorizare, de întocmire și de prezentare Secretariatului Comunității Energetice a raportului de monitorizare a siguranței aprovizionării cu energie electrică.

5. Pentru a asigura o concurență efectivă pe piața energiei electrice, precum și pentru a crea premisele necesare funcționării eficiente a pieței energiei electrice, în conformitate cu art. 35- 37 din Directiva nr. 2009/72, este necesară investirea autorităților naționale de reglementare cu funcții care să permită efectuarea unei reglementări eficiente a sectorului electroenergetic, în condiții nediscriminatorii, bazate pe independența, imparțialitate și transparență. Concretizăm, că pentru reglementarea sectorului electroenergetic al Republicii Moldova, o astfel de autoritate a fost instituită încă în 1997, iar atribuțiile pe care le exercită Agenția Națională pentru Reglementare în Energetică (ANRE), în mare parte, corespund celor stipulate în Directiva nr. 2009/72/CE. Cu toate acestea, întru transpunerea pe deplin a dispozițiilor Directivei, este necesar ca funcțiile ANRE să fie extinse, aceasta fiind investită cu următoarele atribuții noi:

- a) certificarea operatorului de transport și de sistem;
- b) certificarea operatorului de transport și de sistem în raport cu țările terțe;
- c) monitorizarea respectării de către operatorul de transport și de sistem a cerințelor privind separarea și independența;
- d) eliberarea de licență operatorului pieței energiei electrice;
- e) reglementarea sistemelor de distribuție închise (autorizarea, aprobarea în condițiile prevăzute de Directivă a metodologiilor tarifare și/sau a tarifelor pentru serviciul de distribuție, monitorizarea activității operatorilor sistemelor de distribuție închise);

- f) eliberarea autorizației pentru construcția liniilor electrice directe;
- g) aprobarea condițiilor de activitate a agentului de conformitate a operatorului de distribuție, inclusiv a contractului dintre agentul de conformitate și operatorul de distribuție;
- h) monitorizarea respectării de către operatorul de distribuție a cerințelor privind separarea și independența, precum și a respectării de către operatorul de distribuție a programului de conformitate,
- i) aprobarea, monitorizarea și luarea măsurilor necesare referitor la realizarea planurilor de dezvoltare a rețelelor electrice (pentru o perioadă de 10 în cazul rețelelor electrice de transport și pentru o perioadă de 3 ani în cazul rețelelor electrice de distribuție), precum și a planurilor anuale de investiții, elaborate de operatorii de rețea;
- j) transpunerea și monitorizarea implementării codurilor rețelelor electrice, elaborate de operatorul de transport și de sistem în baza Codurilor rețelelor electrice ale Uniunii Europene, preluate de Comunitatea Energetică;
- k) efectuarea de investigații referitor la funcționarea pieței energiei electrice, etc.

6. De asemenea, în contextul Directivei, urmează a fi concretizate, detaliate sau reformulate anumite funcții ale ANRE, precum:

a) asigurarea respectării de către operatorul de transport și de sistem, de către operatorii de distribuție, precum și către proprietarii sistemelor electrice și de către orice altă întreprindere electroenergetică, a obligațiilor care le revin, inclusiv a obligațiilor ce țin de schimburile transfrontaliere, de gestionarea și de atribuirea capacității de interconectare, etc.;

b) monitorizarea pieței energiei electrice, în special, pentru determinarea gradului de eficiență a pieței energiei electrice, a nivelului de concurență pe piața energiei electrice, stabilirea poziției dominante pe piața energiei electrice, asigurarea respectării libertății contractuale și a drepturilor consumatorilor de a-și alege și de a-și schimba, fără plată, furnizorul de energie electrică, monitorizarea și excluderea aparițiilor unor practici contractuale restrictive, care ar putea împiedica consumatorii să-și aleagă furnizorii, iar consumatorii mari să încheie contracte cu mai mulți furnizori de energie electrică;

c) monitorizarea nivelului de transparență pe piața energiei electrice, asigurarea respectării de către întreprinderile electroenergetice a obligațiilor privind transparența;

d) aplicarea unui format armonizat la nivel național pentru datele privind consumul și crearea pentru toți consumatorii a posibilității de acces la datele privind consumul;

e) aprobarea termenelor, a normelor, a cerințelor și a condițiilor de organizare și de funcționare a pieței energiei electrice, inclusiv a pieței contractelor bilaterale a energiei electrice, a pieței energiei

electrice pentru ziua următoare, a pieței energiei electrice pe parcursul zilei, a pieței energiei electrice de echilibrare, a pieței serviciilor de sistem, precum și a cerințelor și a condițiilor obligatorii pentru participanții pieței energiei electrice;

f) monitorizarea disponibilității și a calității datelor tehnice și comerciale cu privire la interconectori, precum și monitorizarea respectării de către operatorii de rețea a obligației privind publicarea de informații necesare utilizatorilor de sistem pentru utilizarea capacității interconectorilor, precum și pentru accesul și utilizarea rețelelor electrice de transport și de distribuție, luând în considerare nevoia de a trata datele neagregate ca informații confidențiale din punct de vedere comercial;

g) colaborarea cu autoritățile de reglementare din statele care sunt Parte la Comunitatea Energetică, cu Agenția pentru coordonare a autorităților de reglementare din domeniul energetic cu autoritățile de reglementare ale altor state privind aspectele transfrontaliere, privind dezvoltarea pieței regionale de energie electrică și privind crearea de condiții necesare pentru concurență loială;

h) aprobarea regulilor, a normelor, a termenilor și a condițiilor privind racordarea la rețea și privind deconectarea de la rețelele electrice, a regulilor, a termenilor și a condițiilor de acces la rețelele electrice;

i) stabilirea și aprobarea, în mod transparent, a metodologiilor de determinare a tarifelor pentru serviciile de transport și de distribuție, a tarifelor pentru serviciile auxiliare, a tarifelor pentru serviciile de sistem, a tarifului pentru serviciul prestat de operatorul pieței energiei electrice și altor tarife și prețuri reglementate, precum și publicarea metodologiilor tarifare cu suficient timp înainte de aplicarea acestora;

j) întreprinderea de măsuri proporționale și necesare pentru a promova concurența efectivă pe piața energiei electrice, precum și asigurarea i funcționării corespunzătoare a pieței energiei electrice, crearea de mecanisme eficiente și adecvate de reglementare, de control și de asigurare a transparenței în scopul evitării abuzurilor din partea întreprinderilor electroenergetice, monitorizarea performanțelor întreprinderilor electroenergetice, a siguranței în alimentarea consumatorilor finali cu energie electrică, a calității serviciilor prestate, a protecției drepturilor consumatorilor finali, desfășurarea de investigații, soluționarea litigiilor, monitorizarea fluxurilor transfrontaliere și a congestiilor, monitorizarea utilizării veniturilor rezultate din gestionarea congestiilor, aplicarea de sancțiuni față de întreprinderile electroenergetice care nu-și onorează obligațiile sale.

7. Referitor la licențierea activităților din sistemul electroenergetic în noul Proiect de lege urmează a fi păstrate prevederile din Legea nr. 124 din 23.12.2009, în vigoare, cu unele completări, după cum urmează:

a) introducerea a două noi activități care urmează să fie supuse licențierii și anume a activității de operare a pieței energiei electrice, care este necesară în contextul creării piețelor centralizate de energie electrică (piața energiei electrice pentru ziua următoare, piața energiei electrice pe parcursul zilei) și a activității de exploatare a unor interconexiuni;

b) înlocuirea licențelor de furnizare a energiei electrice la tarife reglementate și la tarife nereglementate cu o singură licență – licența pentru furnizarea energiei electrice. În acest context, furnizarea energiei electrice la tarife reglementate se va realiza în contextul îndeplinirii obligațiilor de serviciu public privind prestarea serviciului universal și privind furnizarea de ultimă opțiune;

c) includerea prevederii potrivit căreia licențele eliberate de autoritățile de licențiere din străinătate sînt valabile pe teritoriul Republicii Moldova în conformitate cu acordurile internaționale la care Republica Moldova este parte. Această prevedere va da posibilitatea de a exclude incompatibilitatea existentă cu cerințele din art. 3, alin (4) din Directivă, care prevede că statele membre garantează tuturor consumatorilor dreptul de a-și procura energie electrică de la un furnizor, indiferent de statul membru în care este înregistrat furnizorul, cu condiția ca acesta din urmă să fie de acord și să respecte normele aplicabile de comercializare și de echilibrare. În acest sens, statele membre iau toate măsurile necesare pentru a garanta că procedurile administrative nu sunt discriminatorii față de întreprinderile de furnizare înregistrate deja în alt stat membru;

d) completarea obligațiilor titularilor de licență cu prevederea că pe durata situațiilor excepționale pe piața energiei electrice, titularii de licență ce desfășoară activități în sectorul electroenergetic au următoarele obligații:

i) în cazul producătorilor, să mobilizeze întreaga capacitate de producere;

ii) în cazul operatorului de transport și de sistem, să preia cantitățile suplimentare de energie electrică puse la dispoziție de producători și să asigure serviciile de transport al energiei electrice în condițiile prevăzute în Planul de acțiuni pentru situații excepționale pe piața energiei electrice;

iii) în cazul operatorilor de distribuție, să întreprindă măsurile de limitare și/sau sistare a furnizării energiei electrice, conform Planului de acțiuni pentru situații excepționale pe piața energiei electrice.

8. Legea nr. 124 din 23.12 2009 cu privire la energia electrică stipulează doar faptul că operatorul de transport și de sistem nu poate desfășura activitatea de producere sau de furnizare a energiei electrice. Legea, însă, nu stabilește cerințe suplimentare menite să asigure independența operatorului de transport și de sistem, stipulate expres în Directiva nr. 2009/72/CE, precum și cerințele privind certificarea acestuia. Este de menționat și că certificarea nu substituie mecanismul de licențiere a activității de transport, instituit prin legea în vigoare. În conformitate cu Directiva din 2009, pentru a

fi în drept să desfășoare activitatea de transport, întreprinderea electroenergetică urmează să demonstreze autorității de reglementare că a îndeplinit cerințele menite să asigure independența acestuia față de întreprinderea integrată pe verticală care desfășoară producerea și/sau furnizarea. În caz contrar, operatorul de transport și de sistem nu va fi în drept să ceară eliberarea licenței pentru transportul energiei electrice. Deși transpunerea în legislația națională a mecanismului privind certificarea presupune introducerea unui act permisiv suplimentar în legislația națională, aceasta este absolut necesară în contextul în care Republica Moldova dorește, în cele din urmă, conectarea sistemului electroenergetic la ENTSO-E⁴.

În contextul celor expuse, în Proiectul legii în redacție nouă urmează a fi stipulat în mod expres faptul că, în scopul asigurării independenței operatorului de transport și de sistem, aceeași persoană sau aceleași persoane nu are/au dreptul:

a) să exercite, direct sau indirect, controlul asupra unei întreprinderi care desfășoară oricare din activitățile de producere a energiei electrice sau de furnizare a energiei electrice și să exercite, direct sau indirect, controlul sau să exercite vreun drept asupra operatorului de transport și de sistem sau în legătură cu o rețea electrică de transport;

b) să exercite, direct sau indirect, controlul asupra operatorului de transport și de sistem sau în legătură cu o rețea electrică de transport și să exercite, direct sau indirect, controlul sau să exercite vreun drept asupra unei întreprinderi care desfășoară oricare dintre activitățile de producere a energiei electrice sau de furnizare a energiei electrice;

c) să numească membri în consiliul de supraveghere, în consiliul de administrație sau în alte organe care reprezintă întreprinderea din punct de vedere juridic, în cazul operatorului de transport și de sistem, sau în cazul rețelei electrice de transport și, de asemenea, să exercite, direct sau indirect, controlul sau să exercite vreun drept asupra unei întreprinderi care desfășoară oricare dintre activitățile de producere a energiei electrice sau de furnizare a energiei electrice;

d) să fie membru în consiliul de supraveghere, în consiliul de administrație sau în alte organe care reprezintă întreprinderea din punct de vedere juridic, atât în cazul unei întreprinderi care desfășoară oricare dintre activitățile de producere a energiei electrice sau de furnizare a energiei electrice, cât și în cazul operatorului de transport și de sistem sau al unei rețele electrice de transport.

Cu alte cuvinte, una și aceeași persoană nu poate avea competența de a exercita dreptul de vot, competența de a numi membrii în consiliul de supraveghere în consiliul de administrație sau alte organe care reprezintă întreprinderea din punct de vedere juridic, precum și deținerea unei cote majoritare a operatorului de transport și de sistem.

Totodată, reieșind din faptul că operatorul de transport și de sistem al Republicii Moldova, Întreprinderea de stat „Moldelectrica”, nu face parte dintr-o întreprindere integrată pe verticală, din cele trei modele propuse în Directivă, autorii optează pentru modelul separării proprietății, care exclude orice interdependență între operatorul de transport și de sistem și un furnizor sau producător de energie electrică. În acest sens, în contextul în care actualmente atât Î.S. „Moldelectrica”, precum și producătorii (CET-1, CET-2, CET-Nord, CHE Costești) și furnizorii („RED-Nord” S.A., „RED Nord-Vest” S.A. și Energocom) sunt în subordinea Ministerului Economiei, pentru îndeplinirea condițiilor aferente separării proprietății este suficient ca Î.S. Moldelectrica” să treacă în subordinea unui alt Minister sau ca Î.S. „Moldelectrica” să rămână în subordinea Ministerului Economiei, iar producătorii și furnizorii să treacă în subordinea unui alt Minister. Astfel, în Proiectul legii urmează a fi inserată o prevedere care să stipuleze principiul enunțat mai sus.

9. În conformitate cu dispozițiile art. 10-11 din Directivă, în noul proiect de lege, urmează a fi stabilite procedura concretă, termenele și condițiile privind certificarea de către ANRE a operatorului de transport și de sistem, inclusiv obligația reglementatorului de a notifica Secretariatul Comunității Energetice, acțiunile ce pot fi întreprinse de ANRE în legătură cu monitorizarea respectării de către operatorul de transport și de sistem a principiilor privind independența și separarea acestuia, precum și privind condițiile de desemnare a operatorului de transport și de sistem după certificarea finală.

10. De asemenea, în conformitate cu art. 11 din Directivă, în Proiectul legii este necesar de introdus norme care să reglementeze procedura, termenele și condițiile de certificare a operatorului de transport și de sistem în raport cu țările terțe, procedura de notificare și aviz al Secretariatului Comunității Energetice, precum și condițiile de refuz ale unei astfel de certificări.

11. În spiritul Directivei nr. 2009/72/CE și a Regulamentului (CE) nr. 714/2009 în noul Proiect de lege este necesar de concretizat, de modificat și de completat funcțiile și obligațiile operatorului de transport și de sistem. Astfel, în afară de funcțiile stabilite în Legea cu privire la energia electrică, operatorul de transport și de sistem: va asigura capacitatea pe termen lung a rețelelor electrice de transport pentru acoperirea cererilor rezonabile de transport a energiei electrice; va elabora și implementa planurile de dezvoltare a rețelelor electrice pentru o perioadă de 10 ani, reieșind din prognoza producerii și consumului de energie, precum și planurile de investiții anuale; va asigura utilizatorilor de sistem acces nediscriminatoriu la rețelele electrice de transport, la tarife transparente aprobate cu suficient timp înainte de aplicare; va organiza dirijarea operativ-tehnologică a sistemului electroenergetic; va efectua managementul fluxurilor de energie electrică, inclusiv a fluxurilor transfrontaliere, și managementul congestiilor; va coordona mecanismul de compensare între

---

⁴ Una din condițiile de bază pentru a fi membru ENTSO-E este transpunerea și implementarea tuturor principiilor stabilite în pachetul energetic III.

operatorii de transport și de sistem; va presta serviciile de sistem; va asigura transparența, va prezenta și va publica date și informații necesare utilizatorilor de sistem; va îndeplini alte funcții specifice în legătură cu siguranța aprovizionării cu energie electrică.

12. De asemenea, în noul Proiect de lege se propune transpunerea prevederilor din Directivă, care reglementează cooperarea regională și fluxurile transfrontaliere, precum și a prevederilor Regulamentului (CE) nr. 714/2009 menite să asigure accesul la rețea pentru efectuarea schimburilor transfrontaliere de energie electrică, în special în legătură cu:

a) cooperarea între operatorii de transport și de sistem și autoritățile de reglementare în vederea asigurării și gestionării unui acces eficient și transparent la rețelele electrice de transport care servesc pentru schimburile transfrontaliere de energie electrică, inclusiv prin stabilirea normelor și a condițiilor de acces la interconectori și la rețelele electrice de transport, a metodelor de determinare și de alocare a capacităților de transport, precum și a metodelor de gestionare a congestiilor;

b) asigurarea accesului egal la informații referitor la starea fizică a rețelelor electrice, inclusiv a informațiilor cu privire la: fluxurile transfrontaliere, cererea și oferta de energie electrică, capacitatea rețelelor electrice și a interconexiunilor, capacitatea alocată, capacitatea disponibilă, capacitatea de rezervă;

c) asigurarea respectării standardelor cu privire la securitatea exploatării sistemului electroenergetic și referitor la condițiile de limitare a tranzacțiilor transfrontaliere;

d) gestionarea congestiilor, realizarea mecanismului de compensații între operatorii de transport și de sistem, precum și a cerințelor față de utilizarea de către operatorul de transport și de sistem a veniturilor obținute în legătură cu alocarea capacităților;

e) prezentarea de informații și rapoarte referitor la fluxurile transfrontaliere, precum și privind alocarea capacităților și gestionarea congestiilor;

f) condițiile, procedura și termenii de acordare a derogărilor pentru interconectorii noi.

13. Întrucât în Legea existentă sunt prevăzute doar unele aspecte generale referitor la producerea energiei electrice, în scopul îmbunătățirii reglementării acestei activități, autorii propun inserarea în Proiectul de lege a prevederilor privind obligațiile și drepturile producătorului de energie electrice, transpunerea dispozițiilor Directivei privind producere promovată de energie electrică, precum și concretizarea unor aspecte ce țin de procedura de autorizare și de licitație pentru construcția de noi capacități de producere a energiei electrice.

14. Operatorii de distribuție și furnizorii de energie electrică au un rol important în funcționarea pieței energiei electrice și în asigurarea securității aprovizionării cu energie electrică. Actualmente, pe piața energiei electrice a Republicii Moldova, activează trei întreprinderi, două din care desfășoară

simultan activitatea de distribuție a energiei electrice și de furnizarea energiei electrice la tarife reglementate, deținând concomitent licența pentru distribuția și licența pentru furnizarea energiei electrice la tarife reglementate: „RED Nord” S.A. și „RED Nord Vest” S.A. (societăți pe acțiuni în care statul deține 100% de acțiuni). Este de menționat că cele două întreprinderi de stat sunt în proces de reorganizare pentru a diviza activitatea de distribuție de activitatea de furnizare a energiei electrice în conformitate cu exigențele Legii cu privire la energia electrică, în vigoare, care transpune principiile stabilite în Pachetul energetic II și reiterate în Pachetul energetic III. ÎCS RED Union Fenosa” S.A. (întreprindere cu 100% capital străin) care deservește sudul și centrul, inclusiv, municipiul Chișinău – de ÎCS RED Union Fenosa” S.A. a finalizat deja procesul de reorganizare, creând două întreprinderi: una de furnizare și alta de distribuție a energiei electrice.

15. Odată realizată separarea juridică a activității de distribuție de activitatea de furnizare a energiei electrice, Directiva nr. 2009/72/CE stabilește o serie de principii menite să asigure independența operatorilor de distribuție, întreprinderi dependente, în raport cu întreprinderile dominante care efectuează activitatea de furnizare a energiei electrice sau care, în același timp, exercită control asupra operatorului rețelei de distribuție și asupra furnizorului de energie electrică. O parte din aceste principii au fost transpuse deja în Legea nr. 124 din 23.12.2009 și urmează a fi preluate în Proiectul legii în redacție nouă, cu unele amendamente. O altă serie de principii, însă, nu a fost transpusă în legislația primară. Ca urmare, autorii propun inserarea în noul Proiect de lege a prevederilor care să reglementeze:

- a) termenele și condițiile de elaborare de către operatorii de distribuție, a programului de conformitate care să conțină măsuri menite să asigure independența operatorilor de distribuție și excluderea de comportamente și practici discriminatorii și care urmează să fie supus ANRE spre aprobare, precum și acțiunile ce pot fi întreprinse în contextul monitorizării acestui program de conformitate;
- b) termenele și condițiile de selectare de către operatori de distribuție a agentului de conformitate, candidatură căruia urmează să fie aprobată de ANRE, precum și condițiile în care urmează a fi încheiate contractele dintre agenții de conformitate și operatorii de distribuție;
- c) cerințele față de agentul de conformitate și atribuțiile acestuia, rolul principal al agentului de conformitate fiind acel de a supraveghea respectarea de către operatorii de distribuție a programului de conformitate;
- d) obligațiile operatorului de distribuție privind dezvoltarea rețelelor electrice de distribuție în legătură cu creșterea cererii de energie electrică, independent de interesul întreprinderii dominante care desfășoară activitatea de furnizare, astfel încât să fie asigurate fiabilitatea și continuitatea în aprovizionarea consumatorilor cu energie electrică. În acest context, în

Proiectul legii vor fi prevăzute termenele, condițiile și criteriile privind conținutul, procedura de elaborare, de consultare publică, de evaluare și de aprobare a planurilor de dezvoltare a rețelelor electrice de distribuție pentru o perioadă de 3 ani și a planurilor anuale de investiții, precum și obligațiile de monitorizare și de raportare privind realizarea acestor planuri de dezvoltare. Este necesar de menționat și faptul că în contextul necesității încurajării intrării pe piață de noi producători de energie electrică, în speță a producătorilor de energie electrică din surse regenerabile, autorii AIR propun stabilirea la nivel de lege a obligației operatorilor de distribuție de a identifica și de a menționa în planurile lor de dezvoltare rețelele electrice ce urmează a fi construite sau modernizate în legătură cu necesitatea racordării centralelor electrice din surse regenerabile de energie⁵;

- e) măsurile necesare de a fi luate de operatorii de distribuție, precum și de ANRE pentru implementarea prevederilor art. 25, alin.(5) din Directivă în legătură cu îndeplinirea de către operatorii de distribuție a obligației de a procura din piață energia electrică necesară pentru acoperirea consumului tehnologic și a pierderilor de energie în rețelele electrice de distribuție, precum și condițiile în care costurile aferente urmează să fie incluse în tarifele pentru serviciile de distribuție. Implementarea acestei prevederi va da posibilitate ca operatorii de distribuție să presteze serviciu de distribuție furnizorilor și consumatorilor de energie electrică la tarife justificate, nediscriminatorii și transparente, dat fiind că actualmente tarifele de distribuție încă includ și costurile de furnizare a energiei electrice, iar furnizorii de energie electrică sunt impuși să suporte costurile necesare pentru acoperirea consumului tehnologic și a pierderilor de energie în rețelele electrice de distribuție a energie electrice;
- f) criteriile și condițiile de determinare și de autorizare a sistemelor de distribuție închise, în conformitate cu dispozițiile art. 28 din Directivă, precum și de acordare a unor derogări operatorilor sistemelor de distribuție închise în raport cu operatorii de distribuție reglementați, în special în legătură cu licențierea, tarifele și obligația de procurare a energiei electrice pentru acoperirea consumului tehnologic și a pierderilor de energie electrică.

16. De asemenea, în noul Proiect de lege se propune de a concretiza și expune mai explicit obligațiile operatorului de rețea referitor la acordarea accesului la rețea și separat în ceea ce ține de racordarea la rețea și deconectarea de la rețea, cu privire la respectarea cerințelor, a normelor tehnice, a standardelor și a documentelor normativ-tehnice privind întreținerea și exploatarea rețelelor electrice, a standardelor de calitate a serviciilor prestate, a regulilor privind menținerea echilibrului între capacitate și consum, a regulilor privind prestarea serviciilor de transport și de distribuție, inclusiv privind acoperirea dezechilibrelor în rețeaua electrică, a cerințelor privind furnizarea de informații

---

⁵ Obligații similare urmează a fi instituite și în raport cu operatorii de transport și de sistem.

utilizatorilor de sistem și consumatorilor, precum și impunerea de restricții și interdicții de a nu face discriminare sau abuz, în special, în folosul întreprinderilor înrudite etc.

17. Întrucât în legea existentă activitatea de furnizare a energiei electrice este reglementată doar prin unele dispoziții de ordin general care sînt insuficiente pentru funcționarea unei piețe dezvoltate de energie electrică, se propune ca în noul Proiect de lege acest compartiment important să fie bine dezvoltat. Cu alte cuvinte, prevederile care reglementează furnizarea energiei electrice urmează să fie incluse într-un capitol separat în care, în afară de dispoziții generale, în detalii, vor fi prevăzute dispozițiile necesare organizării și reglementării activității de furnizare a energiei electrice, precum și a relațiilor furnizor-operatorul de rețea și furnizor-consumator. Aceasta va da posibilitatea de a crea cadrul legal necesar reglementării în mod eficace a activității de furnizare a energiei electrice și de a elimina interpretările diferite în ceea ce ține de furnizarea energiei electrice.

Ca urmare, în Proiectul legii cu privire la energia electrică în redacție nouă, vor fi transpuse toate dispozițiile art. 3 din Directivă și, în primul rînd, prevederile care reglementează obligațiile de serviciu public, obligațiile furnizorilor corelative dreptului consumatorului de a procura energie electrică de la orice furnizor și dreptului de schimbare a furnizorului, activitatea de furnizare de ultimă opțiune și activitatea de prestare a serviciului universal. De asemenea, la nivel de lege urmează a fi stabilite:

- a) funcțiile și obligațiile furnizorului de energiei electrice;
- b) cerințele față de contractare, condițiile contractuale obligatorii;
- c) cerințele și condițiile de facturare a energiei electrice;
- d) procedura de schimbare a furnizorului;
- e) dreptul la serviciul universal, obligațiile și drepturile furnizorului serviciului universal, termenele și condițiile de prestare a serviciului universal;
- f) dreptul la furnizare de ultima opțiune, obligațiile furnizorului și ale operatorului de rețea în legătura cu furnizarea de ultima opțiune, procedura de transmitere a consumatorilor furnizorului de ultima opțiune, procedura și termenii de aprovizionare a acestora cu energie electrică, încheierea contractului de furnizare cu furnizorul de ultimă opțiune;
- g) condițiile de păstrare și de prezentare a informației, raportarea de către furnizor.

18. La fel, ca și în cazul activității de furnizare a energiei electrice, se propune ca în noul Proiect de lege să fie prevăzut un capitol separat destinat Consumatorului final de energie electrică. În acest capitol vor fi incluse prevederi care să reglementeze:

- a) drepturile consumatorului final de energie electrică și în primul rînd, dreptul tuturor consumatorilor finali de a li se furniza energie electrică, în bază de contract, în condiții de

accesibilitate, continuitate și fiabilitate, de a încheia contracte de furnizare a energiei electrice cu orice producător sau furnizor, inclusiv din import, de a schimba, fără careva plată, furnizorul de energie electrică, la repararea prejudiciilor cauzate de furnizor și de operatorul de rețea în cazul livrării energiei electrice la parametri de calitate ce nu corespund normelor de calitate;

b) obligațiile consumatorului final de energie electrică și, în primul rând, obligațiile privind: respectarea condițiilor contractuale, achitarea energiei electrice consumate, respectarea normelor de utilizare a energiei electrice, de exploatare a receptoarelor și a instalațiilor electrice;

c) răspunderea consumatorului final pentru neîndeplinirea condițiilor contractuale și, în primul rând, pentru neachitarea consumului de energie electrică, pentru refuzul de a oferi acces la echipamentul de măsurare a energiei electrice sau la instalațiile electrice ale operatorului de rețea, pentru consumul de energie prin ocolirea echipamentului de măsurare, prin denaturarea indicațiilor acestuia sau prin alte modalități de consum al energiei electrice, neînregistrat de echipamentul de măsurare a energiei electrice, etc.

19. O atenție deosebită la elaborarea și promovarea Proiectului legii cu privire la energia electrică, în redacție nouă trebuie acordată problemelor ce țin de organizarea, funcționarea și dezvoltarea pieței energiei electrice. În acest sens, în Proiectul legii urmează a fi creat cadrul juridic pentru organizarea și funcționarea pieței energiei electrice reieșind nu doar din situația actuală creată în Republica Moldova, dar și din obiectivele prevăzute în Strategia energetică a Republicii Moldova până în anul 2030, care clar prevede integrarea Moldovei în ENTSO-E (European Network of Transmission System Operators for Electricity – Rețeaua Europeană a Operatorilor rețelei de transport a energiei electrice) și integrarea în piața energiei electrice a Comunității Energetice. Astfel, în noul Proiect de lege, dispozițiile din legea existentă ce țin de piața energiei electrice vor fi substanțial revăzute, vor fi introduse multiple noi prevederi bazate pe dispozițiile Directivei, pe recomandările Secretariatului Comunității Energetice și reieșind din practica funcționării piețelor europene de energie electrică, în special prevederi care să reglementeze:

a) principiile generale de organizare și de funcționare a pieței energiei electrice;

b) deschiderea pieței energiei electrice și reciprocitatea. Astfel, în conformitate cu art. 33 din Directivă, la nivel de lege, urmează a fi stabilit că toți consumatorii finali sînt eligibili și au dreptul la libera alegere a furnizorului de energie electrică și la schimbarea acestuia, precum și că în scopul evitării dezechilibrelor la deschiderea piețelor energiei electrice, contractele de furnizare a energiei electrice încheiate cu un consumator eligibil al unui stat membru al Comunității Energetice se consideră valabile în cazul în care consumatorul respectiv este declarat eligibil atît în statul din care provine, precum și în statul în care achiziționează energie electrică;

c) principiile de organizare și de funcționare a pieței energiei electrice cu amănuntul;

d) principiile de organizare și de funcționare a pieței energiei electrice cu ridicata;

e) principiile de organizare și de funcționare a pieței contractelor bilaterale de energie electrică, atât reglementate, precum și concurențiale. Referitor la piața contractelor bilaterale reglementate, este necesar de reglementat, în primul rând, rolul și principiul de activitate ale furnizorului central de energie electrică care va fi desemnat de Guvern pentru procurarea și pentru vânzarea obligatorie furnizorilor și consumatorilor eligibili a energiei electrice produse de centralele electrice, care produc energia electrică din surse regenerabile de energie și de centrale electrice de termoficare, care livrează energia termică în sistemul centralizat de încălzire;

f) principiile de organizare și de funcționare a piețelor centralizate de energie electrică (a pieței energiei electrice pentru ziua următoare, a pieței energiei electrice pe parcursul zilei, a pieței energiei electrice de echilibrare, a pieței pentru alocarea capacităților interconectărilor, a pieței serviciilor de sistem);

g) regulile pieței energiei electrice, în care vor fi prevăzute principiile, procedurile, standardele, modul de organizare, de funcționare și de reglementare a pieței energiei electrice, raporturile juridice între participanții la piața energiei electrice, procedura și metodele de evidență a tranzacțiilor efectuate pe piață, modul de procurare-vânzare a energiei electrice, procedurile și metodele aferente achiziționării serviciilor de sistem și cele aferente stabilirii și menținerii bazei de date, metodele de calculare și de decontare a dezechilibrelor provocate și alte aspecte necesare pentru o bună funcționare a pieței energiei electrice;

h) activitatea operatorului pieței energiei electrice, crearea și funcționarea acestuia, obligațiile și, responsabilitățile;

i) obligațiile participanților la piața energiei electrice, funcțiile și obligațiile participanților la piața energiei electrice în legătură cu echilibrarea;

j) metodele de monitorizare a pieței energiei electrice și de evaluare a concurenței pe piața energiei electrice, condițiile, principiile, indicii de efectuare a studiilor de piață, de examinare a rezultatelor și a măsurilor necesare de a fi luate pentru organizarea și pentru funcționarea normală a pieței, precum și pentru dezvoltarea concurenței.

20. De menționat, că dispozițiile ce țin de folosirea terenurilor și de drepturile asupra proprietății unui terț, dispozițiile ce țin de preturi și tarife, precum și de separarea conturilor contabile existente în Legea 124 din 23.12.2009, cu privire la energia electrică sunt conforme prevederilor Directivei nr. 2009/72/CE și din acest motiv acestea se vor regăsi în noul Proiect de lege doar cu mici modificări în principal legate de noțiunile utilizate, de preturi, tarife și conturi contabile, care vor fi aduse în corespundere cu prevederile Standardelor Naționale de Contabilitate cu aplicare de la 1 ianuarie 2014.

21. Totodată, în Proiectul legii urmează a fi preluate din Legea cu privire la energia electrică prevederile menite să asigure siguranța aprovizionării cu energie electrică introduse în Legea în vigoare în legătură cu transpunerea în legislația națională a Directivei nr. 2005/89/CE privind măsurile menite să garanteze siguranța aprovizionării cu energie electrică și investițiile în infrastructuri.

22 În fine, în contextul în care prin Proiectul legii cu privire la energia electrică urmează a fi extinse atribuțiile ANRE în privința reglementării prin licențiere și prin autorizare, precum și ale Inspectoratului Energetic de Stat, este necesară elaborarea unui Proiect de lege privind modificarea și completarea Legii privind reglementarea prin licențiere a activității de întreprinzător, a Legii privind reglementarea prin autorizare a activității de întreprinzător și a Codului Contravențional.

1.3. Posibilele consecințe în cazul în care nici o acțiune nu va fi întreprinsă

În cazul în care, nu vor fi întreprinse acțiuni în sensul elaborării, promovării și, ulterior, în vederea propunerii spre adoptare de către Parlamentul Republicii Moldova a Proiectului de lege cu privire la energia electrică, în redacție nouă, prin care să fie transpuse în legislația primară Directiva nr. 2009/72/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 13 iulie 2009 privind normele comune pentru piața internă a energiei electrice și de abrogare a Directivei nr. 2003/54/CE și Regulamentul (CE) nr. 714/2009 al Parlamentului European și al Consiliului din 13 iulie 2009 privind condițiile de acces la rețea pentru schimburile transfrontaliere de energie electrică și de abrogare a Regulamentului (CE) nr. 1228 și care să permită soluționarea problemelor identificate la aplicarea legii nr. 124/23.12.2009/, poate surveni una din următoarele situații:

a) Republica Moldova nu-și va onora angajamentele asumate în calitate de membru al Comunității Energetice;

b) nu vor putea fi întreprinse măsurile necesare pentru a asigura aprovizionarea cu energie electrică a consumatorilor finali în condiții de siguranță, de accesibilitate, de fiabilitate și de calitate, iar eventualele întreruperi în livrarea energiei electrice vor prejudicia consumatorii de energie electrice, precum și economia națională în ansamblu;

c) nu va fi posibilă obținerea de fonduri necesare pentru dezvoltarea sistemului electroenergetic, inclusiv pentru conectarea sistemului electroenergetic al Republicii Moldova la ENTSO-E și, pe cale de consecință, intrarea pe piața de energie electrică a Uniunii Europene.

c) întreprinderile electroenergetice, care desfășoară activități pe piața energiei electrice și consumatorii finali vor continua să-și desfășoare activitatea în condițiile unei piețe totalmente reglementate și lipsite de concurență și se vor confrunta în continuare cu problemele care au apărut la implementarea Legii nr. 124 din 23.12.2009 cu privire la energia electrică, deoarece problemele menționate nu vor fi soluționate;

d) nu vor fi asigurate premisele necesare pentru funcționarea unei piețe concurențiale de energie electrică (a se vedea în acest sens necesitatea separării operatorului de transport și de sistem, a separării activității de distribuție de activitatea de furnizare a energiei electrice și necesitatea creării piețelor centralizate de energie electrică);

e) consumatorii finali nu vor avea posibilitatea să-și realizeze dreptul la libera alegere și la schimbare furnizorului, precum și de a beneficia de avantajele pieței concurențiale de energie electrică.

II. SCOP ȘI OBIECTIVE

Scop: Crearea condițiilor necesare pentru aprovizionarea cu energie electrică a consumatorilor finali în condiții de siguranță, de accesibilitate și de fiabilitate, la prețuri negociate și competitive și cu respectarea parametrilor de calitate stabiliți, prin implementarea în legislația Republicii Moldova a prevederilor Directivei nr. 2009/72/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 13 iulie 2009 privind normele comune pentru piața internă a energiei electrice și de abrogare a Directivei 2003/54/CE, precum și a Regulamentului (CE) nr. 714/2009 al Parlamentului European și al Consiliului din 13 iulie 2009 privind condițiile de acces la rețea pentru schimburile transfrontaliere de energie electrică și de abrogare a Regulamentului (CE) nr. 1228/2003.

Obiective:

- crearea premiselor necesare pentru transpunerea Directivei nr. 2009/72/CE și a Regulamentului (CE) nr. 714/2009;
- stabilirea, la nivel de lege, a rolului, a drepturilor și a obligațiilor autorităților publice, ale producătorilor de energie electrică, ale operatorului de transport și de sistem, ale operatorilor de distribuție și ale furnizorilor de energie electrică pentru a asigura funcționarea fiabilă și eficientă a sistemului electroenergetic astfel încât consumatorii finali de energie electrică să fie aprovizionați cu energie electrică în condiții de siguranță și la parametri de calitate stabiliți;
- crearea cadrului legal necesar pentru organizarea și asigurarea funcționării unei piețe de energie electrică liberalizate și competitive, pentru integrarea acesteia într-o piață regională;
- asigurarea accesului nediscriminatoriu tuturor persoanelor fizice și juridice la piața energiei electrice, la rețelele electrice de transport și de distribuție, la serviciile de sistem, precum și a dreptului consumatorilor de a alege furnizorul și de a schimba furnizorii de energie electrică;
- stabilirea, prin lege, a condițiilor și a cerințelor speciale, neechivoce, transparente și nediscriminatorii privind reglementarea prin licențiere și prin autorizare a activităților sectorului electroenergetic astfel încât să fie eliminate eventualele obstacole legate de intrarea pe piața energiei electrice a noilor participanți;

- asigurarea separării efective a operatorului de transport și de sistem și a operatorilor de distribuție, precum și crearea premiselor necesare pentru asigurarea independenței operatorilor de rețea în raport cu întreprinderile electroenergetice care își desfășoară activitățile de producere sau de furnizare a energiei electrice;

- crearea condițiilor necesare pentru efectuarea de investiții adecvate în sistemul electroenergetic, inclusiv pentru asigurarea de capacități suficiente de producere a energiei electrice, de capacități suficiente în rețelele electrice de transport și de distribuție, necesare în scopul funcționării stabile și fiabile a sistemului electroenergetic;

- dezvoltarea comerțului transfrontalier de energie electrică și a fluxurilor transfrontaliere de energie electrică cu aplicarea de reguli clar definite, transparente și nediscriminatorii privind managementul și alocarea capacităților interconectorilor în vederea utilizării eficiente a capacităților de interconectare, pentru creșterea diversificării și a competitivității importului de energie electrică;

- crearea condițiilor necesare pentru asigurarea protecției drepturilor legitime ale consumatorilor finali;

- stabilirea, prin lege, a modalității și a cerințelor cu privire la promovarea producerii de energie electrică la centralele electrice de termoficare și din surse regenerabile de energie, prin reglementarea mecanismului de procurare și de repartizarea a cantităților respective de energie electrică între toți furnizorii și consumatorii finali;

- întărirea rolului autorității de reglementare, prin extinderea funcțiilor și a drepturilor acesteia, inclusiv cu privire la: reglementarea și monitorizarea activităților din sectorul electroenergetic, organizarea și asigurarea funcționalității pieței energiei electrice, reglementarea prețurilor și tarifelor, certificarea operatorului de transport și de sistem, monitorizarea respectării de către operatorul de transport și de sistem și de operatorii de distribuție a principiilor de separare și de independență în luarea deciziilor lor, asigurarea accesului nediscriminatoriu la rețea, aprobarea și monitorizarea implementării planurilor de dezvoltare a rețelelor electrice de transport și de distribuție, asigurarea respectării principiului eficienței maxime la costuri minime, excluderea subvențiilor încrucișate, inclusiv prin monitorizarea îndeplinirii de către întreprinderile electroenergetice a obligației de separare a conturilor contabile, asigurarea protecției drepturilor și a intereselor consumatorilor;

- crearea premiselor necesare pentru realizarea cooperării regionale și internaționale între operatorii de transport și de sistem și între autoritățile de reglementare;

- alinierea la și implementarea principiilor Comunității Energetice, care promovează transparența, echitatea și nediscriminarea, fapt ce va avea impact benefic asupra pieței interne și, inclusiv, va face posibilă integrarea pieței energiei electrice din Republica Moldova într-o piață regională.

III. COSTURILE MAJORE ȘI BENEFICIILE ANTICIPATE ALE INTERVENȚIEI STATULUI

3.1 Impactul negativ sau costurile intervenției statului

După cum rezultă din analiza cap. I din prezenta AIR, noul Proiect de lege cu privire la energia electrică care se propune de a fi elaborat și promovat vizează și va avea impact asupra tuturor participanților la piața energiei electrice, în special, asupra producătorilor de energie electrică, asupra operatorului de transport și de sistem, asupra operatorilor de distribuție, asupra furnizorilor de energie electrică, asupra operatorului pieței energiei electrice, precum și asupra consumatorilor finali.

În legătură cu intervenția statului prin elaborarea și promovarea unui Proiect de lege cu privire la energie electrică, în redacție nouă, au fost identificate următoarele costuri:

3.1.1. Din punct de vedere al statului.

a) În legătură cu elaborarea, promovarea și publicarea Proiectului legii cu privire la energie electrică în redacție nouă este de menționat că statul nu va suporta careva costuri în legătură cu elaborarea și promovarea noului Proiect de lege cu privire la energia electrică, care va fi elaborat de Ministerul Economiei cu suportul tehnic acordat printr-un program finanțat de USAID și promovat cu suportul tehnic al Inogate.

În schimb autorii prezentei AIR estimează că vor fi suportate costuri aferente publicării în Monitorul Oficial a Legii cu privire la energia electrică, în redacție nouă, precum și costurile aferente aprobării și publicării în Monitorul Oficial a actelor normative secundare ce urmează a fi elaborate pentru a asigura implementarea Legii menționate (de exemplu, a Codurilor rețelelor electrice, a Regulilor pieței energiei electrice în redacție nouă, a Regulamentului privind racordare la rețea și utilizarea rețelele electrice, a Regulamentului de furnizare a energiei electrice în redacție nouă, a Metodologiilor de calculare și de aprobare a tarifului pentru operarea pieței energiei electrice, a tarifelor pentru prestarea serviciilor de sistem și a serviciului de echilibrare, a tarifelor de racordare la rețelele electrice, a Regulamentului privind principiile de planificare, de aprobare, în scopuri tarifare, și de efectuare a investițiilor în sector).

Astfel, din punct de vedere cantitativ, autorii estimează că costurile intervenției statului cu privire la publicarea în două limbi a Legii noi cu privire la energie electrică și altor acte legislative și normative noi sau de modificare acelor existente va fi de 687 mii lei, (circa 458 pagini a câte 1 500 lei/pagina).

b) Referitor la crearea persoanei juridice care va îndeplini funcțiile de operator al pieței energiei electrice, se estimează că aceste se vor ridica la nivelul de 20000 lei necesar pentru crearea capitalului statutar al acestei persoane juridice sub forma de societate pe acțiuni. În cazul în care îndeplinirea

funcțiilor operatorului de piață va fi atribuită furnizorului central de energie electrică aceste costuri pot fi reduse la 0 lei. În ceea ce ține nemijlocit de activitatea operatorului pieței energiei electrice statul nu va suporta careva costuri, întrucât acestea vor fi acoperite prin tariful privind serviciul de operare a pieței aprobat de ANRE.

c) Pentru separarea operatorului de transport și de sistem, reieșind din modelul propus, adică separarea proprietății, statul nu va suporta costuri adiționale, dat fiind că aceasta se poate de efectuat printr-o hotărîre de Guvern prin care să fie dispusă trecerea operatorului de transport și de sistem la o autoritate a administrației publice centrale, iar a producătorilor și a furnizorilor de energie electrică cu proprietate majoritară de stat –la altă autoritate a administrației publice centrale, fapt ce nu implică suportarea de cheltuieli.

d) De asemenea, se estimează suportarea de costuri pentru efectuarea separării de către operatorii de distribuție a activității de distribuție de cea de furnizare a energiei electrice prin crearea întreprinderilor separate. În cazul dat statul va fi supus să suporte costuri doar pentru crearea întreprinderii de furnizare a energiei electrice, care va fi divizată din întreprinderile RED Nord și RED Nord-Vest. Aceste costuri pot fi de circa 20000 lei, necesare pentru fondul statutar, minim stabilit pentru crearea unei societăți pe acțiuni care va desfășura activitatea de furnizare. Alte cheltuieli nu pot fi identificate, întrucât separarea se va efectua prin separarea personalului și activelor existente la aceste întreprinderi. Totodată, este de menționat că, în principiu, separarea acestor activități trebuia efectuată și în conformitate cu Legea în vigoare, în termen de pînă la 1 ianuarie 2015.

3.1.2. În raport cu întreprinderile electroenergetice

a) În ceea ce privește întreprinderile electroenergetice, autorii prezentei AIR consideră că aprobarea și implementarea noii legi nu va afecta negativ activitatea acestora, deoarece prevederile acestei legi sunt doar pentru a îmbunătăți activitatea întreprinderilor electroenergetice, precum și în scopul excluderii neajunsurilor identificate la implementarea Legii nr. 124 din 23.12.2009 cu privire la energia electrică, în vigoare la momentul elaborării AIR. Astfel, în raport cu **producătorii de energie electrică**, la nivel de lege urmează să fie stabilite în mod expres drepturile și obligațiile de bază ale acestora, precum și condițiile necesare pentru racordarea centralelor electrice noi, ce urmează a fi puse în exploatare. **Operatorii de rețea**, deși vor avea obligații suplimentare de a face publice informațiile necesare pentru asigurarea accesului eficient și nediscriminatoriu la rețelele electrice, vor dispune și de dreptul de a solicita anumite tipuri de informații de la utilizatorii de sistem. Totodată, deși urmează să parcurgă procedura de certificare, operatorul de transport și de sistem nu va achita ANRE vreo taxă în legătură cu aceasta. De altfel, și celelalte acte permissive ce urmează să fie eliberate de Agenție întreprinderilor electroenergetice (autorizația pentru linie electrică directă, acordul prealabil scris cu privire la reorganizarea operatorului sistemului de transport, al operatorului sistemului de distribuție inclusiv fuziunea acestuia cu alte societăți comerciale, aprobarea planului de dezvoltare a rețelelor

electrice de transport pentru zece ani, aprobarea planului de dezvoltare a rețelelor electrice de distribuție pentru trei ani și aprobarea planului anual de investiții al operatorului sistemului de transport, al operatorului sistemului de distribuție) vor fi eliberate în mod gratuit, în conformitate cu termenele și condițiile stabilite expres în Proiectul legii. În ceea ce privește *furnizorii de energie electrică*, la nivel de lege vor fi descrise în mod neechivoc situațiile și condițiile în care aceștia urmează să îndeplinească obligațiile de serviciu public privind prestarea serviciului universal și referitor la furnizarea de ultimă opțiune, precum și situațiile în care aceștia urmează să furnizeze energie electrică la prețuri negociate.

b) Pe de altă parte, implementarea noii Legi cu privire la energie electrică desigur va impune operatorii de rețea și furnizorii de energie electrică să suporte, pe termen scurt, anumite cheltuieli legate de necesitatea realizării dispozițiilor prevăzute în lege. Astfel, întreprinderile electroenergetice vor suporta costuri în legătura cu: luarea de măsuri organizatorice, de informare și de transparență, elaborarea și implementarea programelor de conformitate și a planurilor de dezvoltare. În mare măsură aceste costuri vor fi suportate de întreprinderile electroenergetice în primul an, după intrarea în vigoare a noii legi, dar nu pot fi cuantificate cu exactitate. Totodată, precizăm că, costurile justificate, suportate de întreprinderile electroenergetice în legătură cu îndeplinirea obligațiilor stabilite prin Legea cu privire la energia electrică, în redacție nouă, vor fi incluse în tarif în conformitate cu metodologiile tarifare aprobate de ANRE.

Mai mult, pentru a reduce costurile aferente separării întreprinderilor, autorii prezentei AIR propun menținerea în noul Proiect de lege a prevederii potrivit căreia adunarea generală a acționarilor este în drept să decidă că nu este necesară evaluarea activelor întreprinderii în cazul reorganizării acesteia pentru a fi separate din punct de vedere juridic activitatea de distribuție de activitatea de furnizare a energiei electrice.

c) De asemenea, autorii prezentei AIR estimează că, urmare a implementării Legii noi, operatorii de rețea vor efectua mai multe investiții în dezvoltarea și modernizarea rețelelor electrice în legătură cu realizarea planurilor de dezvoltare a rețelelor electrice, elaborate pe termen de 10 ani (pentru rețelele electrice de transport) și, respectiv, de 3 ani (pentru rețelele electrice de distribuție). Aceasta deoarece în Proiectul legii se propune inserarea unei prevederi potrivit căreia, anterior aprobării planurilor menționate de către ANRE, acestea urmează să fie publicate pe paginile electronice ale operatorilor de rețea și ale Agenției. Astfel, utilizatorii de sistem, existenți sau potențiali vor avea posibilitatea să prezinte propuneri pe marginea planurilor respective.

d) Costurile pentru realizarea măsurilor și a acțiunilor stabilite în planurile de dezvoltare și de investiții vor fi suportate de întreprinderile electroenergetice din surse proprii sau din împrumuturi și urmează să fie recuperate prin tarif, conform prevederilor metodologiilor tarifare, aprobate de ANRE. Este dificil de determinat concret costurile necesare investițiilor în rețelele electrice de transport și de

distribuție, deoarece la etapa elaborării AIR nu se cunosc date exacte cu privire la: locul și intervalele de timp în care vor fi construite toate centralele electrice, numărul de consumatori noi ce vor solicita racordarea la rețelele electrice, lungimea rețelilor electrice de transport și de distribuție ce urmează a fi construite pentru a asigura capacitate suficientă în rețelele electrice. Totodată, în baza datelor investiționale pentru anii precedenți privind necesitățile de modernizare a rețelilor electrice existente și referitor la prognozele de construcții a noilor rețele electrice (cu excepția conexiunilor transfrontaliere), aceste costuri au fost estimate de către autorii AIR la un nivel anual de nu mai puțin de 400 mil lei anual. Concomitent, este necesar de menționat, că aceste costuri sînt inevitabile și strict necesare pentru asigurarea accesului tuturor persoanelor fizice și juridice la rețelele electrice și pentru asigurarea siguranței în alimentarea tuturor consumatorilor finali cu energie electrică, la parametri de calitate stabiliți. De altfel, costurile respective sînt net inferioare celor care vor fi suportate de utilizatorii de sistem, existenți sau potențiali în cazul refuzului de acces la rețea, în cazul neconectării instalațiilor electrice la rețeaua electrică sau în cazul întreruperilor în aprovizionarea cu energiei electrice, costuri care depind de categoria de consumator, de genul de activitate practicat și de importanta energiei electrice în desfășurarea activității sau pentru îndeplinirea altor necesități.

3.1.3. În raport cu consumatorii finali de energie electrică, se estimează că aceștia vor suporta anumite costuri în legătură cu includerea în tarif a costurilor care vor fi suportate de întreprinderile electroenergetice conform celor descrise în subpunctul 3.1.2. din prezenta AIR. Costurile investiționale necesare pentru realizarea programelor de dezvoltare vor fi suportate de consumatori pe perioadă economică de viață a activelor care vor fi date în exploatarea în urma realizării planurilor de dezvoltare și de investiții, iar costurile legate de activitatea furnizorului central de activitate și a operatorului pieței energiei electrice vor fi suportate pe toată perioada de activitate a acestora. Influența acestor costuri asupra tarifelor de livrare a energiei electrice consumatorilor finali a fost estimată de către autorii AIR la nivel de 0,02 lei/kWh, sau o creșterea a tarifelor cu 1,28 %. Astfel, influența este nesemnificativă și odată cu dezvoltarea pieței energiei electrice competitive aceasta influența se va diminua substanțial sau chiar va dispărea totalmente.

În concluzie, obligațiile care vor genera costurile estimate în legătură cu publicarea și implementarea Legii cu privire la energia electrică, nu pot fi evitate dacă Republica Moldova intenționează să-și îndeplinească obligațiile asumate pe plan internațional. Totodată, beneficiile unei piețe competitive de energie electrică sunt net superioare cheltuielilor care urmează a fi făcute pentru liberalizarea efectivă a pieței energiei electrice și pentru îmbunătățirea serviciilor de transport și de distribuție a energiei electrice. Mai mult, în contextul în care Republica Moldova este dependentă de import, iar sursele convenționale se scumpesc pe an ce trece, este foarte probabil că tarifele la energia electrică se vor majora chiar dacă nu vor fi întreprinse acțiunile impuse prin Proiectul legii. Mai mult, în această ipoteză economia Republicii Moldova și securitatea energetică a țării vor fi afectate, întrucât

nu vor exista surse alternative de aprovizionare cu energie electrică. Prin urmare, beneficiile implementării Legii cu privire la energia electrică în redacție sunt net superioare întrucât implementarea acesteia va permite asigurarea aprovizionării consumatorilor finali cu energie electrică în mod nediscriminatoriu și transparent, în condiții de accesibilitate, de continuitate, de siguranță și la parametri de calitate stabiliți, la tarife și prețuri negociabile și competitive.

3.2. Impactul pozitiv sau beneficiile intervenției statului

După cum am menționat anterior, în raport cu costurile ce urmează a fi suportate de participanții la piața energiei electrice în cazul transunerii Directivei nr. 2009/72/CE și a Regulamentului (CE) nr. 714/2009, prin elaborarea și promovarea unui nou Proiect de lege cu privire la energia electrică, beneficiile intervenției statului vor fi net superioare și incontestabile. Principalele beneficii majore ale intervenției statului ar putea fi următoarele:

a) crearea premiselor necesare pentru dezvoltarea unei piețe interne de energie electrică competitive atât prin dezvoltarea surselor de producere a energiei electrice autohtone, cât prin dezvoltarea rețelelor electrice pentru schimburile transfrontaliere de energie și intrarea Republicii Moldova pe piața de energie electrică regională, inclusiv în ENTSO-E. Or, luând în considerație că în structura tarifului de livrare a energiei electrice consumatorilor finali ponderea costului energiei electrice procurate constituie peste 72%, este evident că, odată cu dezvoltarea unei piețe de energie electrică bazată pe competiție, această pondere semnificativă poate fi diminuată prin reducerea prețurilor de procurare a energiei electrice, circumstanță care va duce la stoparea creșterii tarifelor de livrare a energie electrice sau chiar la reducerea acestora;

b) crearea condițiilor necesare pentru dezvoltarea concurenței pe piața energiei electrice, inclusiv prin organizarea piețelor centralizate de energie electrică;

c) asigurarea premiselor ce vor duce la reducerea ponderii resurselor energetice importate, astfel fiind sporită securitatea energetică a țării;

d) asigurarea accesului necondiționat și nediscriminatoriu la rețelele electrice de transport și la rețelele electrice de distribuție tuturor utilizatorilor de sistem existenți sau potențiali (persoane fizice și juridice);

e) asigurarea dreptului consfințit prin Tratatul Comunității Energetice privind alegerea și schimbarea furnizorilor de energie electrică de către consumatorii finali, inclusiv a dreptului consumatorilor mari de a procura energie electrică de la mai mulți furnizori de energie electrică, precum și a dreptului consumatorilor casnici și a consumatorilor mici de a li se furniza, prin intermediul serviciului universal, energie electrică de o calitate bine definită, la tarife comparabile, transparente și rezonabile;

f) soluționarea problemelor ce au apărut la implementarea Legii nr. 124 din 23.12.2009, cu privire la energia electrică, în special a celor legate de racordarea producătorilor de energie electrică din surse regenerabile de energie și de racordarea propriu zisă la rețeaua electrică a instalațiilor electrice ale viitorilor consumatori finali de energie electrică;

g) asigurarea unei transparențe mai mari în raport cu costurile aferente producerii, transportului, distribuției, și furnizării energiei electrice ce urmează a fi incluse în tarifele aprobate de Agenție, inclusiv crearea premiselor necesare pentru stabilirea de tarife binome și în funcție de orele de consum a energiei electrice pe parcursul zilei;

h) excluderea premiselor pentru subvențiile încrucișate, precum și pentru exercitarea abuzului pe piața energiei electrice din partea întreprinderilor integrate în raport cu alți participanți la piața energiei, inclusiv cu noii participanți la piața energiei electrice, în special odată cu deschiderea pieței energiei electrice și asigurarea dreptului ca fiecare să-și aleagă furnizorul de energie electrică;

i) plus valoare la obligarea și motivarea operatorului rețelei de transport și de sistem și a operatorilor de distribuție să elaboreze și să implementeze planuri de dezvoltare pe termen mediu și lung, în special în efectuarea de investiții necesare pentru extinderea rețelelor electrice de transport și distribuție, în dezvoltarea rețelelor pentru realizarea de schimburi transfrontaliere de energie electrică, inclusiv prin stimularea aplicării rentabilității la valoarea netă a activelor date în exploatare în urma investițiilor efectuate;

j) atragerea investițiilor autohtone și străine în producerea energiei electrice, inclusiv a celei generate de centralele electrice de termoficare de înaltă eficiență, precum și din surse regenerabile de energie, concomitent asigurându-se principiul echității la distribuirea costurilor energiei electrice produsă din surse regenerabile de energie între toți consumatorii finali, dar nu numai de către unele categorii de consumatori, adică atât a celor care procură energie electrică de la furnizorii universal și de ultima opțiune, precum și a furnizorilor și consumatorilor eligibili care vînd și procură energie electrică pe piața competitivă;

k) eliminarea barierelor și crearea de condiții favorabile intrării pe piața energiei electrice din Republica Moldova a noilor participanți, inclusiv a producătorilor de energie electrică din surse regenerabile de energie, iar valorificarea acestor surse de energie va contribui la asigurarea securității energetice;

l) crearea condițiilor necesare pentru prestarea serviciilor de transport și de distribuție, în mod nediscriminatoriu, cu respectarea principiilor fiabilității și a continuității și pentru îmbunătățirea calității serviciilor de transport și de distribuție a energiei electrice, la costuri reale în beneficiul consumatorilor finali, a producătorilor de energie;

m) crearea de noi oportunități de afaceri ce va avea un impact benefic asupra economiei naționale în ansamblu;

n) îndeplinirea de către Republica Moldova a obligațiilor asumate în calitate de membru al Comunității Energetice, privind transpunerea Directivei nr. 2009/72/CE și a Regulamentului (CE) nr. 714/2009

În concluzie, majoritatea beneficiilor expuse vor fi simțite atât pe termen mediu și lung, precum și pe termen scurt. Totodată, este dificil de cuantificat beneficiile aferente transpunerii în legislația națională și implementării principiilor stabilite în Directiva nr. 2009/72/CE și în Regulamentul (CE) nr. 714/2009 în situația în care piața energiei electrice este încă necompetitivă, iar tarifele sunt completamente reglementate și consumatorii finali, cu excepția a 4 consumatori eligibili, nu au posibilitatea de a încheia contracte de furnizare a energiei electrice cu furnizorul ales. Impactul pozitiv, însă, nu poate fi negat mai ales reieșind din în contextul experienței statelor Uniunii Europene și a bunelor practici de funcționare ale ENTSO-E.

IV. EVALUAREA ABORDĂRILOR ALTERNATIVE

Dat fiind faptul că obiectul prezentei AIR constă în evaluarea impactului aferent armonizării legislației ce reglementează sectorul electroenergetic al Republicii Moldova cu principiile *acquis*-ului comunitar, prin transpunerea Directivei nr. 2009/72/CE și a Regulamentului (CE) nr. 714/2009, fapt care presupune elaborarea și promovarea unui nou Proiect de lege cu privire la energie electrică, au fost identificate doar două opțiuni:

a) A nu face nimic

b) Reglementarea clasică – transpunerea în legislația națională a Directivei nr. 2009/72/CE și a Regulamentului (CE) nr. 714/2009, prin elaborarea și promovarea unui Proiect de lege cu privire la energia electrică, în redacție nouă

ALTERNATIVA	POSIBILELE AVANTAJE	POSIBILELE DEZAVANTAJE
1. Alternativa de a nu face nimic.	a) nu va fi necesar de a cheltui surse financiare din bugetul statului și al ANRE pentru elaborarea, promovarea și publicarea noii legi, a actelor de modificare a actelor normative existente, precum și pentru elaborarea de noi acte normative destinate reglementării sectorului electroenergetic; b) nu va fi necesar de a cheltui surse	a) nu va fi creată baza legală necesară pentru organizarea și funcționarea pieței energiei electrice competitive; b) nu va fi creată baza legală care să permită implementarea principiilor privind separarea operatorului de transport și de sistem, privind certificarea și desemnarea acestuia, cu consecințele respective legate de integrarea în ENTSO-E; c) nu vor fi soluționate problemele care au

financiare din bugetul statului pentru crearea operatorului pieței energiei electrice;

c) nu va fi necesar de efectuat separarea operatorului de transport și de sistem și astfel, autoritățile administrației publice centrale, operatorul de transport și de sistem, precum și producătorii și furnizorii de energie electrică cu proprietate de stat nu vor suporta inconveniențe legate de separare, în sensul subordonării la diferite autorități ale administrației publice centrale;

d) nu va fi necesară impunerea de noi funcții și crearea de inconveniențe ANRE în ceea ce ține de certificarea și monitorizarea de către ANRE a respectării de către operatorul de transport și de sistem, a cerințelor privind separarea și asigurarea independenței acestuia;

e) nu vor fi necesare surse financiare pentru efectuarea obligatorie a investițiilor în dezvoltarea rețelelor electrice de transport și de distribuție, pentru asigurarea capacităților necesare pentru intrarea pe piață a noilor participanți, pentru dezvoltarea interconectorilor, precum și pentru asigurarea siguranței în aprovizionarea cu energie electrică a consumatorilor finali;

f) întreprinderile electroenergetice nu vor suporta cheltuieli suplimentare aferente implementării noii legi cu privire la transpunerea Directivei nr. 2009/72/CE și a Regulamentului (CE) nr. 714/2009;

g) consumatorii nu vor suporta, prin tarif, costuri suplimentare legate de necesitatea realizării planurilor de dezvoltare, de implementarea de către întreprinderile electroenergetice a prevederilor Directivei și a Regulamentului, menționate.

apărut la implementarea Legii cu privire la energia electrică nr 124 din 23.12.2009, în special, ce ține de separarea activității de distribuție de activitatea de furnizare, de stabilirea tarifelor justificate, transparente și nediscriminatorii, de accesul liber la piața energiei electrice, de accesul reglementat a utilizatorilor de sistem și de racordare la rețea a instalațiilor de producere și de utilizare a energiei electrice;

d) vor persista premisele de exercitare a abuzului pe piața energiei electrice de către întreprinderile integrate pe verticală (RED) în raport cu alte întreprinderi ce încearcă să intre pe piața energiei electrice;

e) va exista riscul lipsei de investiții în producerea energiei electrice, în dezvoltarea capacităților rețelelor electrice de transport și de distribuție, fapt care va face dificil accesul noilor participanți la piața energiei electrice, inclusiv a noilor producători de energie din surse regenerabile de energie și de producere a energiei în cogenerare de înaltă eficiență;

f) consumatorii finali nu vor putea beneficia de avantajele unei pieței concurențiale, care asigură eficiența, competiția și securitatea aprovizionării cu energie electrică, la costuri reale, consumatorii eligibili având posibilitatea să negocieze prețurile la energia electrică ce se contractează;

g) consumatorii finali nu vor putea să-și realizeze dreptul la alegere și la schimbarea furnizorului, iar consumatorii casnici și cei mici la dreptul de a li se furniza energia electrică de calitate la prețuri/tarife justificate și accesibile;

h) din lipsa competitivității pe piața energiei electrice toți consumatorii din țară vor fi lipsiți, pe termen mediu și lung, de oportunitatea stopării creșterii prețurilor și a tarifelor la energia electrică;

i) nu vor fi create premisele necesare pentru garantarea siguranței în

<p>2. Reglementarea clasică – transpunerea principiilor Directivei nr. 2009/72/CE și ale Regulamentului (CE) nr. 714/2009 în legislația națională prin elaborarea, promovarea și adoptarea Legii cu privire la energia electrică, în redacție nouă</p>	<p>a) va fi creat cadrul legal necesar pentru organizarea unei piețe dezvoltate a energiei electrice și, respectiv, va fi asigurată posibilitatea de intrare pe piața energiei electrice regionale și piața comună europeană;</p> <p>b) vor fi create premise și condiții necesare pentru atragerea de investiții în dezvoltarea noilor surse de producere a energiei electrice, pentru dezvoltarea de noi capacități a rețelelor electrice, inclusiv în ceea ce ține de conectarea sistemului electroenergetic al Republicii Moldova la ENTSO-E europene;</p> <p>c) odată cu crearea cadrului legal necesar pentru funcționarea unei piețe de energie competitive și bine organizate, precum și a condițiilor investiționale atractive pentru dezvoltarea sistemului</p>	<p>aprovizionarea cu energie electrică a consumatorilor finali, astfel nu vor putea fi evitate posibilele pagube morale și materiale ce vor fi suportate de către operatorii de rețea, de furnizori și de consumatorii finali în cazul în care se va întrerupe furnizarea energiei electrice pe perioade îndelungate din cauza că fiabilitatea funcționării rețelelor electrice de transport și de distribuție este redusă sau nu sunt suficiente capacități de generare a energiei electrice, iar capacitățile interconectorilor nu permit schimburile transfrontaliere necesare;</p> <p>j) circumstanțele invocate mai sus vor afecta negativ oportunitatea de a deschide noi afaceri și în final va afecta negativ și economia națională în ansamblu;</p> <p>k) nu vor fi respectate angajamentele asumate de Republica Moldova la semnarea Acordului de Asociere RM-UE și în calitate de membru al Comunității Energetice, cu toate consecințele respective.</p> <p>a) bugetul statului și bugetul ANRE vor suporta cheltuielile indicate în pct. 3.1 al prezentei AIR, necesare pentru publicarea Legii cu privire la energia electrică, în redacție nouă, pentru elaborarea, aprobarea și publicarea de noi acte normative de reglementare a sectorului electroenergetic, precum și pentru elaborarea și publicarea actelor normative de modificare a actelor normative de reglementare existente;</p> <p>b) pe termen scurt (1-2 ani), operatorul de transport și de sistem, operatorii de distribuție, furnizorii de energie electrică la tarife reglementate și ANRE vor avea inconveniențe în legătură cu îndeplinirea obligațiilor privind: separarea activităților, efectuarea certificării, elaborarea, aprobarea și monitorizarea planurilor de conformitate, a planurilor de dezvoltare, elaborarea, adoptarea și implementarea de</p>
--	---	---

electroenergetic, va fi posibilă apariția pe piața internă a noilor producători și furnizori de energie electrică, inclusiv din afara țării, circumstanță care va duce inevitabil la creșterea concurenței pe piața energiei electrice;

d) vor fi create premise reale pentru consumatorii finali de a-și realiza dreptul de a alege furnizorul de energie electrică și de a schimba furnizorul de energie electrică, implicit de a procura energie electrică în mod liber pe piața energiei electrice, la prețuri negociate și accesibile;

e) vor fi soluționate problemele care au apărut la implementarea Legii nr.124 din 23.12.2009 cu privire la energia electrică, în special în ceea ce ține de accesul reglementat la rețeaua electrică și de racordarea instalațiilor de producere și de utilizare a energiei electrice la rețelele electrice de transport și de distribuție;

f) va fi asigurată siguranța în aprovizionarea cu energie electrică a consumatorilor finali la costuri reale, justificate și necesare, concomitent cu ridicarea nivelului de calitate a serviciilor prestate pe piața energiei electrice;

g) pe termen lung, datorită creării pieței de energie electrică competitive, urmare a separării activităților și a stabilirii tarifelor pentru fiecare activitate în parte, prin stimularea eficienței și în contextul excluderii posibilității de subvenționări încrucișate, se vor fi create premisele necesare ca prețurile și tarifele să rămână stabile sau chiar să fie diminuate;

h) implementarea principiilor privind separarea activităților și referitor la

noi acte normative de reglementare din cauza lipsei de experiență, fiind necesară justificarea fiecărui proiect ce urmează a fi implementat;

c) pe termen scurt, este posibil ca consumatorii finali să suporte cheltuieli suplimentare, prin majorarea tarifelor la energia electrică, estimativă cu 0,02 lei/kWh (1,28%), în legătură cu investițiile necesare de a fi efectuate în rețelele electrice de transport și de distribuție pentru asigurarea capacităților suficiente pentru accesul eficient al noilor participanți la piața energiei electrice, pentru asigurarea siguranței în alimentarea cu energie electrică a consumatorilor finali, precum și pentru acoperirea altor costuri care vor rezulta în urma implementării noii Legi cu privire la energia electrică.

excluderea subvențiilor încrucișate, precum și reglementarea adecvată și monitorizarea efectivă a activităților sectorului electroenergetic vor da posibilitatea de a exclude abuzul pe piața energiei electrice din partea întreprinderilor integrate în raport cu noii participanți la piața energiei electrice;

i) va fi asigurat un nivel eficace de reglementare și de supraveghere a sectorului electroenergetic;

j) odată cu crearea condițiilor necesare pentru dezvoltarea rețelelor electrice de transport și distribuție, stimularea de către stat a producerii energiei electrice din surse regenerabile de energie și energiei electrice produse în cogenerare de înaltă eficiență vor fi atrase noi investiții în construcția capacităților de producere a energiei electrice, fapt ce va duce la creșterea securității energetice;

k) toate circumstanțele invocate mai sus vor influența pozitiv asupra oportunității de a deschide noi afaceri și, în final, va avea un impact pozitiv asupra economiei naționale în ansamblu;

l) Republica Moldova își va respecta angajamentele internaționale asumate la semnarea Acordului de Asociere Republica Moldova - Uniunea Europeană, precum și în calitate de membru al Comunității Energetice, precum și va putea direcționa eforturile pentru a îndeplini condițiile de integrare a sistemului său electroenergetic în ENTSO-E și, respectiv, de a accede pe piața comună a Uniunii Europene.

V. STRATEGIA DE CONSULTANȚĂ

În contextul celor invocate mai sus, elaborarea și promovarea unui nou Proiect de lege cu privire la energia electrică pentru transpunerea principiilor *acquis*-ului comunitar în sectorul electroenergetic, în special a Directivei nr. 2009/72/CE și a Regulamentului (CE) nr.714/2009, va avea impact asupra tuturor participanților la piața energiei electrice: 1) a întreprinderilor electroenergetice (producători, operatorul de transport și de sistem, operatori de distribuție și furnizori de energie electrică la tarife reglementate sau nereglementate, 2) a consumatorilor casnici, 3) a consumatorii non-casnici. Totodată, întrucât serviciile de transport și de distribuție, precum și activitatea de furnizare a energiei electrice sînt de interes public, iar asigurarea siguranței în aprovizionarea cu energie electrică a consumatorilor finali este o cerință imperativă care implică evitarea situațiilor în care se fie întreruptă furnizarea energiei electrice din cauza lipsei capacităților suficiente de generare a energiei electrice sau în situațiile în care nu există capacități suficiente în rețelele electrice pentru transportul și distribuția energiei electrice, astfel, evitându-se pagubele ce pot surveni și ce pot fi suportate de către consumatorii finali în ultimă instanță, elaborarea Proiectului legii cu privire la energia electrică, în redacție nouă, va avea efect benefic asupra întregii economii naționale.

După cum s-a menționat în partea analitică a prezentei AIR, necesitatea transunerii în legislația primară a Republicii Moldova a principiilor Directivei nr. 2009/72/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 13 iulie 2009 privind normele comune pentru piața internă a energiei electrice și de abrogare a Directivei 2003/54/CE, precum și a Regulamentului (CE) nr. 714/2009 al Parlamentului European și al Consiliului din 13 iulie 2009 privind condițiile de acces la rețea pentru schimburile transfrontaliere de energie electrică și de abrogare a Regulamentului (CE) nr. 12285/2003 a fost pusă în discuții și consultată de către Ministerul Economiei în cadrul atelierului de lucru din 11.06.2014, precum și în timpul ședințelor grupului de lucru din 14-18 iulie 2014, constituit din reprezentanții Ministerului Economiei, ai ANRE, ai operatorului de transport și de sistem, ai operatorilor de distribuție și ai furnizorilor de energie electrică, cu participarea experților Secretariatului Comunității Energetice și a experților Agenției pentru cooperarea autorităților de Reglementare, a experților programului Uniunii Europene de asistență tehnică pentru implementarea Programului de susținere a politicilor sectoriale: „Asistența pentru reforma sectorului energetic” (TA-SPSP Energy), precum și a experților care oferă asistență tehnică în cadrul Proiectului a USAID EC-LED. În cadrul acestor discuții și consultări s-a ajuns la concluzia că varianta optimă de a transpune în legislația primară a Direcției nr. 2009/72/CE și a Regulamentului (CE) nr.714/2009 este de a elabora un nou proiect de lege (vezi argumentările indicate în partea analitică).

Astfel, prezenta AIR, Nota informativă, Proiectul legii cu privire la energia electrică, în redacție nouă și Proiectul de lege privind modificarea și completarea unor acte legislative au fost expediate pentru consultare și avizare Ministerului Finanțelor, Ministerului Muncii, Protecției Sociale și Familie, Agenției Naționale pentru Reglementare în Energetică, Consiliului Concurenței, Confederației

Naționale a Sindicatelor din Moldova, Agenției pentru Protecția Consumatorului, Facultății de Energetică și Inginerie UTM, Institutului de Energetică al AȘM, Institutului Național de Standardizare, Asociației Consumatorilor de Energie, Asociației Patronale în Domeniul Energetic din Moldova, Agenției pentru Eficiența Energetică, Fondului pentru Eficiență Energetică, SA "Termoelectrica", ÎS "Moldelectrica", Gas Natural Fenosa, SA "RED Nord", SA "RED Nord-Vest", SA "Energocom", Inspectoratului Energetic de Stat și Asociației Patronale în domeniul Conformității Produselor.

De asemenea, Proiectul legii cu privire la energia electrică și documentele aferente au fost plasate pe pagina electronică a Ministerului Economiei pentru a fi accesibile publicului larg în vederea prezentării de propuneri și obiecții.

Separat menționăm că propunerea de elaborare a noului Proiect de lege cu privire la energia electrică a fost consultată și susținută de experții Secretariatului Comunității Energetice, care au informat și accentuat că odată cu transpunerea *acquis*-ului comunitar în sectorul electroenergetic, anume a Directivei nr. 2009/72/ CE, precum și a Regulamentului (CE) nr. 714/2009 va crește rolul operatorului de transport și de sistem, al operatorilor de distribuție și al operatorului pieței energiei electrice, de activitatea transparentă și eficientă a cărora în mare măsură depinde siguranța în aprovizionarea cu energie electrică a consumatorilor finali și funcționarea pieței energiei electrice. În acest context, mecanismele de implementare a Legii de asemenea trebuie să fie transparente, nediscriminatorii și accesibile tuturor participanților la piața energiei electrice. Totodată, Secretariatului Comunității Energetice îi va fi expediat pentru examinare Proiectul de lege cu privire la energia electrică în redacție nouă.

Totodată, AIR la Proiectul legii cu privire la energia electrică a fost avizat pozitiv și de Grupul de lucru pentru reglementarea activității de întreprinzător în cadrul ședinței din 27.05.2015

Cu excepția Ministerului Muncii, Protecției Sociale și Familiei, toate părțile consultate au avizat pozitiv Proiectul legii cu privire la energia electrică, în redacție nouă, și documentele aferente și au propus, totodată, amendamente pentru îmbunătățirea și clarificarea prevederilor Proiectului de lege menționat. Majoritatea propunerilor parvenite au fost acceptate total sau parțial de autorii Proiectului, iar în cazul propunerilor respinse au fost oferite explicații și argumente de către autorii Proiectului (a se vedea în acest sens Sinteza recomandărilor prezentate de către părțile consultate la Proiectul Legii cu privire la energia electrică, care se anexează la prezenta AIR).

Pentru a discuta cu privire la problemele invocate în avizul Ministerului Muncii, Protecției Sociale și Familiei, a fost organizată o ședință de lucru dintre cele două ministere, cu participarea consultantilor implicați în promovarea Proiectului de lege menționat, iar urmare a argumentelor oferite de cele două autorități au fost efectuate modificări în Proiectul de lege pentru a nu exista divergențe

între politica promovată de stat în legătură cu asigurarea protecției sociale și prevederile Proiectului de lege privind protecția consumatorilor vulnerabili.

Concomitent, pe data de 11 iunie și de 6 și 7 iulie au fost organizate ședințe publice în cadrul cărora au fost invitați reprezentanți ai instituțiilor, întreprinderilor și asociațiilor consultate, precum și consultanții Inogate pentru a fi discutate principalele probleme ce se propun a fi soluționate prin Proiectul legii cu privire la energia electrică. Urmare a discuțiilor din cadrul ședințelor publice menționate, în baza propunerilor parvenite de la părțile consultate, inclusiv ținând cont de expertiza internațională, au fost operate modificări în Proiectul legii cu privire la energia electrică pentru a soluționa, în special, problema racordării și problema sistemelor de distribuție închise.

Astfel, cu privire la racordare, în Proiectul legii au fost făcute modificări potrivit cărora operatorul de rețea este obligat la solicitarea potențialului consumator final să organizeze proiectarea și să execute instalația de racordare a solicitantului respectiv. Costurile aferente proiectării și executării instalației de racordare se suportă de solicitantul, potențial consumator final. Totodată, solicitantul, potențial consumator final, este în drept să contracteze de sine stătător proiectantul instalației de racordare și să angajeze un electrician autorizat pentru efectuarea lucrărilor de executare a instalației de racordare. Pentru a permite solicitantului, potențial consumator final, să ia o decizie informată cu privire la ofertele de preț propuse de electricienii autorizați, în Proiectul legii a fost stipulat în mod expres faptul că, la eliberarea avizului de racordare, operatorul de rețea este obligat să comunice solicitantului costul estimat pentru executarea instalației de racordare. De asemenea, în contextul practicii utilizate pe larg în Uniunea Europeană (România, Grecia), pentru a soluționa problema exploatării și a întreținerii instalațiilor de racordare, prin Proiectul legii a fost stabilit că instalațiile de racordare executate după intrarea în vigoare a Legii devin proprietatea operatorului de rețea, care este responsabil de modernizarea, de întreținerea și de exploatarea acestora.

Cu privire la sistemele de distribuție închise, în Proiectul legii a fost stabilit expres în care cazuri obținerea autorizației pentru sistemele de distribuție închise și în care cazuri obținerea autorizației este opțională. Astfel, este obligatorie obținerea autorizației pentru sisteme de distribuție închise în cazul în care din motive tehnice sau de securitate specifice, procesul de exploatare sau procesul de producție al utilizatorilor sistemului de distribuție închis sunt integrate (de exemplu cazul întreprinderilor din complexul „Alfa”) sau dacă sistemul respectiv de distribuție alimentează cu energie electrică persoana care îl deține cu titlu de proprietate, persoana care exploatează acest sistem sau întreprinderile lor înrudite. În celelalte cazuri, obținerea autorizației pentru sistemele de distribuție închise este facultativă. De asemenea, pentru a facilita perioada de tranziție la prevederile noii legi, în articolul privind Dispozițiile finale și tranzitorii a fost stabilit în mod expres că, contractele dintre consumatorii finali și subconsumatori, în vigoare la momentul intrării în vigoare a prezentei Legi, rămân valabile timp de doi ani de la intrarea în vigoare a legii. În termen de un an de la intrarea în

vigoare a prezentei Legi, Agenția este obligată să elaboreze și să aprobe metodologia de calculare a tarifului reglementat pentru operarea sistemului de distribuție închis și regulamentul privind sistemele de distribuție închise. În termen de 3 luni de la intrarea în vigoare a actelor normative de reglementare ale Agenției stabilite în prezentul Alineat, persoanele care sunt obligate să obțină autorizație pentru sistem de distribuție închis sunt obligate să se adreseze la Agenție pentru obținerea autorizației pentru sistem de distribuție închis.

VI. CONCLUZII ȘI RECOMANDĂRI

Autorii prezentei AIR militează pentru opțiunea a II-a, care presupune elaborarea și promovarea spre adoptare a Proiectului de lege cu privire la energie electrică, în redacție nouă, întrucât această opțiune corespunde standardelor de calitate stabilite în pct. 8 din Metodologia de analiză a impactului de reglementare și monitorizare a eficienței actului de reglementare, aprobată prin Hotărârea Guvernului nr. 1230/24.10.2006.

A se menționa că potrivit Metodologiei menționate, actele normative trebuie să corespundă următoarelor standarde de calitate: stabilității, eficacității costurilor, flexibilității și orientării spre performanță și proporționalității.

Or, Opțiunea a II-a, întrunește cerințele de calitate necesare pentru adoptarea unor acte legislative și anume:

- **stabilitate** – propunerile identificate de a fi incluse în noul Proiect de Lege se bazează pe cerințele pieței competitive și corespund principiilor previzibilității, transparenței decizionale și transparenței de reglementare. Cerințele impuse față de producătorii de energie electrică, față de operatorul de transport și de sistem, față de operatorii de distribuție, față de operatorul pieței energiei electrice și față de furnizorii de energie electrică se justifică prin prisma principiului de protecție a interesului public;
- **transparență și eficacitate a costurilor** – soluțiile propuse în Proiectul de lege privind elaborarea, examinarea, aprobarea și monitorizarea implementării planurilor de dezvoltare a rețetelor electrice de transport și de distribuție, precum și privind asigurarea dezvoltării de noi capacități de producere a energiei electrice prin organizarea procedurilor de licitație conform unor principii și criterii stabilite *a priori* e sînt soluții eficiente din punct de vedere al costurilor și al beneficiilor, deși actualmente acestea nu pot fi cuantificate cu exactitate;
- **flexibilitate și orientare spre performanță** – propunerile referitor la elaborarea noului Proiect de Lege se bazează pe performanțele care urmează să fie atinse de către participanții la piața energiei electrice și, în primul rând, de către operatorul de transport și de sistem și de către operatorii de distribuție, asigurându-se concomitent interesul public prin asigurarea de capacități suficiente în rețeaua electrică pentru a presta în mod continuu serviciile de transport și de distribuție a energiei

electrice la tarife transparente, nediscriminatorii, justificate și previzibile, aceasta fiind abordarea cea mai favorabilă pentru atingerea performanței prescrise;

- **proporționalitate** – prevederile propuse sunt proporționale asigurării drepturilor legitime ale consumatorilor finali și promovării conceptului de a crea condiții favorabile de activitate participanților la piața energiei electrice, concomitent fiind clar definite rolurile autorităților statului la implementarea și la supravegherea implementării prevederilor Legii, fapt care va permite întreprinderea de măsuri convenite pentru a asigura respectarea cadrului legal necesar pentru funcționarea eficientă a sectorului electroenergetic.

Astfel, elaborarea și promovarea unui nou Proiect de lege cu privire la energia electrică în care vor fi transpuse principiile europene privind separarea și certificarea operatorului de transport și de sistem, privind separarea juridică a întreprinderilor de distribuție integrate pe verticală, privind separarea contabilă și organizațională, pe tip de activitate desfășurat, privind stabilirea unor tarife transparente, nediscriminatorii, justificate și previzibile pentru fiecare activitate în parte, privind excluderea subvențiilor încrucișate, privind dezvoltarea rețelelor electrice în baza unor planuri de dezvoltare și de investiții, pe terme lung, mediu și scurt, bazate pe prognoza cererii de energie, precum și transpunerea la nivelul legislației naționale a altor principii comunitare conform celor descrise la cap. I din prezenta AIR, vor avea ca efect crearea unei piețe a energiei electrice funcționale și competitive, pasibilă de integrare în piața comună europeană, de care vor beneficia toți participanții la piața energiei electrice și în special, consumatorii. Totodată, precizarea la nivel de lege a obligațiilor operatorului de transport și de sistem și ale operatorilor de distribuție, rolul cărora este mai mare, în contextul liberalizării pieței și al necesității asigurării accesului reglementat la rețeaua electrică tuturor utilizatorilor de sistem, a rolului, a funcțiilor și a obligațiilor autorității administrației publice centrale în domeniul energetic, precum și a rolului și a funcțiilor organului de reglementare, stabilirea *a priori*, prin lege, a principiilor de planificare, de aprobare, în scopuri tarifare, a investițiilor efectuate în sector, precizarea unor obligații ale titularilor de licențe menite să asigure accesul liber și fără discriminare pe piața energiei electrice a oricărei persoane fizice sau juridice, inclusiv a consumatorilor finali, precum și precizarea în legislația primară a obligațiilor și a drepturilor consumatorilor finali corespund principiilor previzibilității și transparenței actelor legislative.

Propunerile aferente elaborării și promovării noului Proiect de lege sunt pasibile de a satisface și interesul public că urmare a creării unei piețe concurente în care consumatorii finali vor putea beneficia de dreptul de a alege furnizorul de energie electrică, de eficiență și de siguranță în aprovizionarea cu energie electrică, la costuri reale.

Totodată, crearea unui sector electroenergetic bine dezvoltat și eficient, sigur pentru transportarea energiei electrice pe axa est-vest, va face posibilă integrarea sistemului electroenergetic al Republicii Moldova în ENTSO-E, pasibilă de a aduce numeroase avantaje Republicii Moldova,

inclusiv în ceea ce privește asigurarea concurenței pe piața internă a energiei electrice prin tranzacționarea energiei electrice, atât din Vest, cât și din Est, precum și de a beneficia de posibilitatea prestării serviciului de transport pentru tranzitarea energiei electrice și pentru gestionarea congestiilor.

Mai mult, un sector electroenergetic eficient va avea impact benefic asupra întregii economii naționale, inclusiv prin aprovizionarea întreprinderilor mici și mijlocii cu energie electrică în mod continuu și fiabil, la prețuri competitive și transparente.

În fine, promovarea producerii energiei electrice din surse regenerabile de energie și de producere a energiei prin cogenerare de înaltă eficiență va contribui la sporirea securității energetice a statului și la reducerea impactului negativ al sectorului energetic asupra mediului.

VII. SUMARUL ANALIZEI PRELIMINARE A IMPACTULUI DE REGLEMENTARE

Conform celor descrise la cap. V al prezentei AIR, noul Proiect de lege cu privire la energia electrică care a fost elaborat, precum și documentele aferente au fost expediate spre consultare instituțiilor, organizațiilor, asociațiilor interesate și au fost plasate pe pagina electronică a Ministerului Economiei pentru ca publicul să-l poată consulta și să poată face propuneri. Toate propunerile și obiecțiile care au parvenit în cadrul consultărilor publice au fost discutate în cadrul ședințelor de lucru, iar propunerile constructive au fost luate în considerare la elaborarea variantei finale a Proiectului în cauză.

La capitolul abordărilor alternative au fost identificate două opțiuni:

1. A nu face nimic

Opțiunea constă în a nu armoniza legislația națională cu principiile *acquis*-ului comunitar și a nu transpune în legislația primară a Republicii Moldova Directiva nr. 2009/72/CE, precum și Regulamentul (CE) nr.714/2009.

În acest context, nu vor fi create premisele necesare pentru organizarea și funcționarea unei piețe a energiei electrice funcționale și competitive și, totodată, Republica Moldova nu va respecta angajamentele internaționale asumate la momentul semnării Acordului de asociere RM-UE, precum și în calitate de membru al Comunității Energetice privind transpunerea și implementarea *acquis*-ului comunitar, condiție obligatorie pentru conectarea la ENTSO-E, precum și nu vor fi soluționate problemele care au apărut la implementarea Legii nr.124 din 23.12.2009 cu privire la energia electrică.

2. Reglementarea clasică

Opțiunea a II-a presupune elaborarea și promovarea unui nou Proiect de lege cu privire la energia electrică, astfel încât să fie asigurată transpunerea și implementarea principiilor Uniunii Europene stipulate în Directiva nr. 2009/72/CE și în Regulamentul (CE) nr. 714/2009, precum și

soluționarea problemelor ce au apărut la implementarea Legii nr.124 din 23.12.2009 cu privire la energia electrică.

Principalul avantaj al celei de-a II-a opțiune constă în faptul că vor fi create premisele necesare pentru instituirea în perspectivă a unei piețe de energie electrică competitive, precum și pentru asigurarea siguranței în aprovizionarea cu energie electrică a consumatorilor finali care vor putea beneficia de dreptul de a alege furnizorul de energie electrică, de eficiență și de siguranță în aprovizionarea cu energie electrică, la costuri reale.

În baza analizei avantajelor și a dezavantajelor alternativelor propuse în prezenta AIR, prin prisma posibilității atingerii obiectivelor stabilite, precum și a corespunderii acestora cu obiectivele de integrare a pieței energiei electrice a Republicii Moldova în piața comună a Uniunii Europene prin interconectarea sistemului electroenergetic național cu sistemul ENTSO-E, este recomandată alternativa: elaborarea, promovarea și adoptarea Proiectului de lege cu privire la energia electrică, în redacție nouă (opțiunea 2).

Astfel, în opinia autorilor prezentei AIR, după examinarea propunerilor și a sugestiilor prezentate, s-ar putea recurge la implementarea Opțiunii a II-a fără vreo analiză adițională privind elaborarea și promovarea Proiectului de lege.